

Digitālais solfedžo 5. klasei

Metodiskais materiāls pedagogiem

Autore: Inta Udodova

Izstrādātājs: SIA „Datorzinību centrs”

Materiāls tapis ar **Latvijas Nacionālā kultūras centra** finansiālu atbalstu

Latvijas Nacionālais
kultūras centrs

Rīga, 2018

Saturs

IEVADS	3
AUTORES PRIEKŠVārds	4
DIGITĀLAJĀ SOLFEDŽO 5. KLASEI IETVERTĀ MĀCĪBU SATURA ĪSS KOPSAVILKUMS .	7
IETEIKTĀ AUTORPROGRAMMA	10
KĀ LIETOT DIGITĀLO MĀCĪBU LĪDZEKLI?	13
Struktūra un pārvietošanās	13
Interaktīvie objekti un darbības ar tiem.....	16
SATURA IZKLĀSTS PA NODAĻĀM	19
1. tēma. RITMS UN METRS	19
Teorijas ekrāni.....	19
Prasmju un iemaņu vingrinājumi	19
Klausīšanās, ritma uztvere ar dzirdi	25
Radošie un radošās izziņas vingrinājumi	29
2. tēma. SKAŅKĀRTAS UN TONALITĀTES	32
Teorijas ekrāni.....	32
Prasmju un iemaņu vingrinājumi	33
Klausīšanās, analīze ar dzirdi	35
Radošie vingrinājumi	41
3. tēma. INTERVĀLI UN AKORDI	44
Teorijas ekrāni.....	44
Prasmju un iemaņu vingrinājumi	44
Klausīšanās un analīze ar dzirdi	49
Radošie vingrinājumi	56
4. tēma. MŪZIKAS VALODA. MŪZIKAS FORMAS.....	57
Teorijas ekrāni.....	57
Vingrinājumi.....	58
5.tēma. SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI	66
Teorijas ekrāni.....	66
Vingrinājumi.....	66

IEVADS

Digitālais mācību līdzeklis ir piemērots solfedžo 5. klases audzēkņiem.

Šis metodiskais materiāls pedagogiem ietvers ieteikumus un skaidrojumus, kā mācību stundās izmantot digitālo mācību līdzekli, kā arī sniegs digitālo vingrinājumu lietošanas ieteikumus.

Digitālais mācību līdzeklis sastāv no piecām nodaļām:

1. Ritms un metrs.
2. Skaņkārtas un tonalitātes.
3. Intervāli. Akordi.
4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas.
5. Skaņu burtu apzīmējumi.

Digitālo mācību līdzekli varēs izmantot divējādi:

- **secīgi** izmantojot tēmas un to interaktīvos vingrinājumus;
- pēc pedagoga paša izvēles **izlases veidā**, mācību stundās izmantojot to tēmu un vingrinājumus, kas atbilst stundas tematam.

Tāpat pedagogi tiek aicināti variēt interaktīvo uzdevumu izmantošanas metodes mācību stundās, ņemot vērā konkrēto klases situāciju, audzēkņu grupas specifiku, savu darba stilu un reālās tehniskās iespējas.

Digitālais mācību līdzeklis nodrošinās šādas mācību aktivitātes:

- kopīgu klases darbu ar mācību vingrinājumiem pedagoga vadībā, izmantojot interaktīvo tāfeli vai datoru un projektoru;
- audzēkņu darbu grupās, izmantojot interaktīvos vingrinājumus – pedagogs var aicināt kādu no audzēkņiem doties pie interaktīvās tāfeles un piedāvāt savu atbildes variantu, vai arī, ja audzēkņi ir strādājuši grupās, pedagogs pie interaktīvās tāfeles var aicināt katras grupas pārstāvi;
- audzēkņu individuālu darbu, individuālu zināšanu pārbaudi, patstāvīgi pildot interaktīvos vingrinājumus, ja ir pieejamas digitālās ierīces mācību stundas laikā vai mājās. Atkarībā no digitālā vingrinājuma veida pārbaudes iespēja būs vai nu iestrādāta automātiski, vai arī tiks sniegti atbilžu varianti PDF datnes formātā.

AUTORES PRIEKŠVārds

Cienījamie kolēģi!

Piedāvājam jums jaunu mācību līdzekli mūzikas skolām „Digitālais solfedžo 5. klasei”. Tāpat kā digitālās Mūzikas ābece, arī to ar lielu mīlestību un rūpību ir veidojuši Datorzinību centra speciālisti. Mācību līdzekļa pamatā ir Intas Udodovas mācību grāmata mūzikas skolu 5. klasei (izdevusi *Musica Baltica*, 2018), tā veidota saskaņā ar Solfedžo mācību priekšmeta programmu.

Salīdzinot ar laiku pirms pieciem gadiem, droši var teikt, ka situācija ir mainījusies. Man ir zināms, ka digitālās mūzikas ābece veiksmīgi izmanto ļoti daudzās Latvijas mūzikas skolās un arī vispārizglītojošās skolās. Esmu saņēmusi daudz pozitīvu atsauksmju no skolotājiem un arī no audzēkņiem. Pedagogi atzīst, ka digitālās mūzikas ābece ne vien palīdz apgūt mācību vielu, bet arī rada audzēkņos pozitīvas emocijas un palīdz skolotājam veidot interesantas mācību stundas. Ne visās skolās gan ir interaktīvās tāfeles, taču elektroniskajiem mācību līdzekļiem ir pietiekoši daudz pielietojuma iespēju arī uz parastā ekrāna, kas nu jau ir gandrīz visās skolās.

„Digitālajā solfedžo 5. klasei” ir saglabāta darba kopējā struktūra un daudzas veiksmīgas iestrādes, kas izmantotas iepriekšējos mācību līdzekļos, taču citā – augstākā grūtību pakāpē. Protams, ir arī jauni mācību satura elementi.

Nu jau vairākus gadus strādājot ar digitālajiem mācību līdzekļiem, savus agrāk izdarītos secinājumus neesmu mainījusi, un joprojām esmu pārliecināta, ka tie ir veiksmīgi pielietojami gan mācību stundās, gan audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās. Mani secinājumi ir šādi:

- 1) Digitālie mācību līdzekļi ir mūsdienīgi un rada audzēkņos interesi.

Ilgus gadus mācot solfedžo priekšmetu mūzikas skolā, redzu, kā ir mainījusies audzēkņu attieksme, uztvere, domāšana, mācību stils utt. Daudzas agrāk veiksmīgi lietotas mācību metodes vairs neder. Šķietami vienkāršas lietas audzēkņi uztver ar grūtībām, toties ātri apgūst un lieliski saprot datora *valodu*. Kāpēc to neizmanto? Kā zināms, tieši **interese** ir vislabākā motivācija audzēkņu mācību centieniem un panākumiem. Ar interesi darīts darbs nes divkārtīgu un trīskārtīgu rezultātu, savukārt viss, ko darām bez intereses, neaiziet līdz sirdij un nav nenieka vērts.

- 2) Digitālie mācību līdzekļi dod iespējas **audzēkņu patstāvīgajam darbam**.

Sabiedrībā nereti tiek diskutēts par skolotāja un skolēna lomu mācību procesā. Šajā ķēdītē *pedagogs – audzēknis* bieži tiek aizmirsts trešais posms – *mācīšanās!* Lai kļūtu par mūziķi, ar darbu klasē vien nepietiek. Lai skolotāja klasē veiktais darbs būtu rezultatīvs, arī solfedžo apmācībā nepieciešams audzēkņu patstāvīgais darbs. Nav noslēpums, ka mājas darbus daudzi audzēkņi pildīt negrib, aizbaidinoties ar lielo aizņemtību u.c. Digitālie mācību līdzekļi audzēkņiem saistošā un saprotamā veidā piedāvā daudz dažādu vingrinājumu patstāvīgajam darbam gan intonatīvo un skaņkārtas elementu apguvei, gan muzikālās dzirdes, atmiņas, ritma izjūtas u.c. mācību priekšmeta sekmīgai apguvei nepieciešamo prasmju attīstīšanai.

Savukārt pedagogam digitālie mācību līdzekļi ir iespēja dažādot mācību metodes. Tas nebūt nenozīmē, ka tiem jāvelta visa mācību stunda! Pati tos izmantoju vien dažas minūtes, iepriekš izvērtējot, kurš no vingrinājumiem vislabāk der konkrētajiem stundas mērķiem, kā arī kombinēju tos ar Mūzikas ābece grāmatām. Vairākus vingrinājumus un teorijas ekrānus (piemēram, gammas, pakāpju secības, intervālu klausīšanos u.c.) esmu izmantojusi arī vecākajās klasēs.

3) Digitālie mācību līdzekļi dod iespēju strādāt pie **muzikālās dzirdes attīstīšanas**.

Analīze ar dzirdi ir viens no svarīgākajiem solfedžo mācību satura elementiem. Laba muzikālā dzirde ir katra mūziķa sapnis, taču tā nav tikai Dieva dāvana. Rūpīgā un pacietīgā darbā muzikālo dzirdi ir iespējams attīstīt un pilnveidot, kas ir arī mūsu – solfedžo mācību priekšmeta – uzdevums. Strādājot tikai ar mācību grāmatu, bez otra cilvēka palīdzības audzēknim ir grūti to izdarīt, jo viņš nespēj pats sevi kontrolēt. Digitālais mācību līdzeklis piedāvā iespējas audzēkņu patstāvīgajam darbam arī analīzei ar dzirdi (mūzikas un ritma diktāti, pakāpju secības, intervālu un akordu klausīšanās u.c.), tādējādi būtiski uzlabojot mācību kvalitāti.

4) Digitālā mācību līdzekļa pieejamība un plašās pielietojuma iespējas.

Nevar nenovērtēt arī digitālo mācību līdzekļu pieejamību, mobilitāti un plašās pielietojuma iespējas digitālajā vidē. Lai nu kas, bet mobilais telefons audzēkņiem vienmēr un visur ir līdzi! Dodoties pie vecmāmiņas nedēļas nogalē, var, protams, aizmirst grāmatu, burtnīcu, arī mūzikas instrumentu, bet ne jau nu planšetdatoru un mobilo telefonu! Arī gaidot autobusu vai braucot uz skolu, tieši telefons bieži ir labākais draugs. Un varbūt kāds no

audzēkņiem tā vietā, lai kavētu laiku, spēlējot *spēlītes*, pamācīsies, piemēram, basa atslēgas notis vai paklausīsies intervālus?

Izmantot digitālos mācību līdzekļus savā darbā vai ne, tā, protams, ir katra pedagoga brīva izvēle. Tomēr esmu pārliecināta, ka no bagātā un daudzveidīgā vingrinājumu klāsta katrs no jums atradīs kaut ko sev saistošu un noderīgu. Pamēģiniet!

Inta Udodova

DIGITĀLAJĀ SOLFEDŽO 5. KLASEI IETVERTĀ MĀCĪBU SATURA ĪSS KOPSAVILKUMS

Mācību līdzekļa „Digitālais solfedžo 5. klasei” pamatā ir Intas Udodovas autorprogramma, kas veidota saskaņā ar mūsu vadošo speciālistu ieteikumiem (I. Grauzdiņa, V. Bernhofs. „Mūzikas mācība. Mūzikas literatūras un Solfedžo integrētais kurss”, 2011). Tajā ietvertais saturs atbilst Solfedžo mācību priekšmeta programmai un jaunākajām nostādnēm par mācību priekšmeta mērķiem un uzdevumiem.

Strādājot ar digitālo mācību līdzekli, audzēkņiem veidojas ne tikai **zināšanas**, bet arī daudzveidīgas mācību **prasmes un iemaņas** (saklausīt, ritmizēt, solfedžēt, analizēt, noteikt vai izveidot līnijkopā un klaviatūrā utt.), kā arī vecumposmam atbilstoša **radošās un radošās izziņas darbības** pieredze. Līdz ar to uzdrošinos apgalvot, ka tajā ietverts mūsdienīgs, inovatīvs, audzēkņiem saprotams un kompetencēs balstīts izglītības saturs.

Teorijas ekrāni

Katras tēmas **teorijas ekrānos** atrodams īss, koncentrēts, bet uzskatāms mācību vielas izklāsts. Ekrānos dotas definīcijas un terminu skaidrojumi, kas nepieciešami turpmākai mācību satura kvalitatīvai apguvei, kā arī interaktīvs mācību vielas izklāsts. Vizuālais materiāls papildināts ar nepieciešamajiem skaņu ierakstiem.

Digitālā mācību līdzekļa teorijas ekrānos audzēkņi:

- iepazīst jaunas ritma grupas jau zināmajos taktsmēros (1. nodaļa);
- apgūst tonalitātes ar četrām atslēgas zīmēm (2. nodaļa);
- turpina darbu pie intervālu un akordu apguves (3. nodaļa);
- turpina darbu pie mūzikas valodas un mūzikas formas elementu apguves (4. nodaļa)
- iepazīstas ar skaņu burtu nosaukumiem un to izmantošanu pavadījuma veidošanā (5. nodaļa).

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Kā zināms, izlasot definīcijas un apgūstot svešvārdus vien, solfedžo (tāpat kā jebkuru citu mācību priekšmetu) iemācīties nevar. Tikai ar neskaitāmu vingrinājumu palīdzību audzēkņi nostiprina iegūtās zināšanas,

veidojot stabilas un noturīgas mācību prasmes un iemaņas. Ar digitālā mācību līdzekļa vingrinājumu palīdzību audzēkņi:

- apgūst dažādus taktsmērus un ritma grupas, vingrinās sakārtot ritmu taktīs, aizpildīt taktis, salikt taktssvītras u.c.;
- darbojas jau zināmajās tonalitātēs un apgūst jaunas tonalitātes, kurās nostiprina dažādus skaņkārtas elementus (pakāpes, minora veidus);
- vingrinās noteikt vai „uzbūvēt” līnijkopā, kā arī atrast klaviatūrā apgūtos intervālus un akordus;
- pilnveido prasmes, darbojoties ar dažādiem mūzikas valodas un mūzikas formas elementiem;
- pārlicinās, vai saprot un prot pielietot mācību satura kvalitatīvai apguvei nepieciešamos mūzikas terminus.

Klausīšanās, analīze ar dzirdi

Kā jau iepriekš teikts, **analīze ar dzirdi** ir viens no svarīgākajiem solfedžo mācību satura elementiem. Digitālais mācību līdzeklis piedāvā iespējas audzēkņu patstāvīgajam darbam arī analīzei ar dzirdi, tādējādi būtiski uzlabojot mācību kvalitāti.

Strādājot ar digitālo Solfedžo, audzēkņi vingrinās:

- noteikt ar dzirdi dažādus taktsmērus, atpazīt ritma frāzes, pierakstīt ritma diktātus;
- saklausīt pakāpes u.c. skaņkārtas elementus, kā arī pierakstīt dažādas grūtību pakāpes nošu diktātus;
- saklausīt apgūtos intervālus un akordus atsevišķi un secībās;
- noteikt mūzikas valodas elementus ar dzirdi dažādu komponistu skaņdarbos (atpazīt mūzikas instrumentus un cilvēku balsis, noteikt tempu, dinamiku, faktūras un melodiskās līnijas veidus u.c.).

Radošie vingrinājumi

Strādājot ar digitālo Solfedžo, veidojas arī audzēkņu vecumposmam atbilstoša radošās darbības pieredze. Mācību līdzeklī ir ietverti dažādi radošo vingrinājumu veidi:

- **melodiju sacerēšana** un improvizācija;
- **radošās iztēles** vingrinājumi;

- **radošās izziņas** jeb radoši pētnieciskie uzdevumi.

Tāpat kā visās digitālās Mūzikas ābece daļās, arī šajā mācību līdzeklī ir daudz **radošu** uzdevumu: vienkāršu melodiju sacerēšana, melodiju turpināšana pēc dota sākuma impulsa, vokālas, instrumentālas un ritma improvizācijas. Radošos vingrinājumos ietverta arī dažādu mūzikas valodas elementu, piemēram, ritma grupu, taktsmēru, tonalitāšu, kā arī mūzikas žanru un perioda struktūras elementu apguve.

Ikviens pedagogs saprot, cik svarīga loma pedagoģiskajā praksē ir audzēkņu **radošajai iztēlei**. Katrs no audzēkņiem mūzikas skolā apgūst kāda mūzikas instrumenta spēli, un uzstāšanās publikas priekšā ir neatņemama mācību procesa sastāvdaļa. Lai izprastu un atklātu klausītājiem komponista iecerī, nepieciešama paša mūzikas izpildītāja radoša iztēle, tikai tad mūzika sasniegs klausītāju sirdis.

Radošā izziņas darbība ir augstākā mācību satura apguves pakāpe. Ar to pedagoģiskajā literatūrā saprot audzēkņu spēju iegūtās zināšanas un prasmes izmantot jaunā, neierastā situācijā. Radošie izziņas vingrinājumi liek audzēkņiem analizēt, salīdzināt un izdarīt patstāvīgus secinājumus, izmantojot iegūtās zināšanas un prasmes. Protams, šeit jāņem vērā arī audzēkņu vecums un mācību darba pieredze.

Metodiskajā materiālā pedagogiem ir doti vingrinājumu apraksti un paskaidrojumi, kā arī ierosmes radošiem vingrinājumiem, taču esmu pārliecināta, ka radošs pedagogs atradīs vēl daudz citus veidus, kā radoši izmantot šos un arī citus digitālā Solfedžo vingrinājumus.

IETEIKTĀ AUTORPROGRAMMA

Mācību līdzekļa pamatā tiks izmantota Intas Udodovas autorprogramma solfedžo 5. klasei, kas veidota saskaņā ar vadošo speciālistu norādījumiem (I. Grauzdiņa, V. Bernhofs „Mūzikas mācība. Mūzikas literatūras un Solfedžo integrētais kurss”, 2011).

I. Udodovas ieteiktajā programmā mācību priekšmeta saturs atspoguļojas divos līmeņos:

- **Zināšanas, priekšstati** – mācību vielas izklāsts, teorētiskā daļa;
- **Prasmes, iemaņas un radošās darbības pieredze** – zināšanu apguve dažāda veida, tai skaitā arī radošos uzdevumos.

Mācību satura plānojums mācību programmā sadalīts šādās tēmās:

- Metrs, ritms
- Skaņkārtas, tonalitātes
- Intervāli
- Akordi
- Mūzikas valodas elementi
- Skaņu apzīmēšana ar burtiem

SOLFEDŽO PROGRAMMA 5. KLASEI

ZINĀŠANAS, PRIEKŠSTATI	PRASMES, IEMAŅAS UN RADOŠĀS DARBĪBAS PIEREDZE
Metrs, ritms - Taktsmēri 2/4; 3/4; 4/4; 3/8 un 6/8 - Mainīgs metrs - Ritma grupas: - Sinkopes - kā arī visas iepriekš apgūtās ritma grupas.	- Sagrupēt taktīs, kā arī <i>ritmizēt / solfedžēt / pierakstīt</i> melodijas visos zināmajos taktsmēros, ietverot iepriekš minētās ritma grupas un pauzes. - Minētās ritma grupas ietvert radošajos uzdevumos.
Skaņkārtas, tonalitātes - Iepriekš apgūtās mažora, minora (3 veidi) tonalitātes līdz 3 atslēgas zīmēm, vienvārda un paralēlās tonalitātes. - Tonalitātes: Mi, do[#]; La^b, fa - Skaņkārtas pakāpju apzīmējumi ar romiešu cipariem.	<i>Dziedāt / spēlēt</i> gammas un skaņkārtas elementus tonalitātēs līdz 4 atslēgas zīmēm. - Intonēt un saklausīt ar dzirdi kvartu, kvintu, lēcienus: III – VI – III; VII – III – II; VI – II – VI; sekstu lēcienus: I – VI; V – VII – V; VI – IV – VI; II – IV – II; II – VII – II <i>Improvizēt / sacerēt</i> melodijas apgūtajās skaņkārtās.
Intervāli - Visi lielie, mazie, tīrie intervāli. - Konsonējoši, disonējoši intervāli. - Noturīgie intervāli, intervālu apvērsumi. - Raksturīgie intervāli: I2 (IV), m7 (V), to atrisināšana	- Intonēt vienkāršos intervālus ↑ un ↓ no skaņas (atsevišķi un ķēdītē). - Apgūtajās tonalitātēs <i>rakstīt / spēlēt / dziedāt / saklausīt</i> raksturīgos intervālus ar atrisinājumu mažorā un minorā. - Intonēt un saklausīt vienkāršos un raksturīgos intervālus secībās (3 – 4).

tonalitātē.	
Akordi • Trijskaņi: M₅₃, m₅₃, pm₅₃, to struktūra. • Mažora, minora trijskaņu apvērsumi (M₆₃, m₆₃, M₆₄, m₆₄), to struktūra. • Galveno pakāpju trijskaņi (T, S, D), to apvērsumi. • D₇ un pm₅₃ uzbūve, atrisināšana tonalitātē.	• Apgūtajās tonalitātēs <i>rakstīt / spēlēt / dziedāt / saklausīt</i> T₅₃, S₅₃ un D₅₃ ar apvērsumiem, kā arī D₇ un pm₅₃ • Intonēt no skaņas ↑ ↓ un saklausīt mažora, minora trijskaņus, sekstakordus, kvartsekstakordus. • Veidot vienkāršu pavadījumu, izmantojot galveno pakāpju trijskaņus.
Mūzikas valodas elementi • Tempa un rakstura apzīmējumi: <i>grave, sostenuto, prestissimo, scherzando, con grazia, con dolore, con espressione, tempo di marcia / di valse, rubato, poco a poco, marcato, glissando, pizzicato, tremolo</i>, kā arī visi agrāk lietotie tempa un rakstura apzīmējumi. • Periods, tā struktūras elementi. Kvadrātiskas un nekadrātiskas uzbūves periods.	• Raksturot un prast pielietot radošajos sacerējumos tempa, dinamikas un izpildījuma rakstura apzīmējumus. • <i>Noteikt notīs / saklausīt</i> perioda struktūru (vienādas, atšķirīgas un variētas frāzes) un apzīmēt tās ar burtiem. • Pabeigt vai sacerēt melodiju pēc dotās shēmas.
Skaņu apzīmēšana ar burtiem • Skaņu burtu apzīmējumi (c, d, e, f, g, a, h). • Skaņkārtu (<i>dur, moll</i>) apzīmēšana, tonalitāšu nosaukumi burtu sistēmā. • Vienkāršāko akordu apzīmēšana ar burtiem.	<i>Nosaukt / atrast / lasīt / spēlēt</i> ar burtiem apzīmētās notis. Lietot praksē tonalitāšu nosaukumus burtu sistēmā. <i>Uzrakstīt / spēlēt</i> ar burtiem apzīmētos akordus. Pielietot ar burtiem apzīmētos akordus, veidojot pavadījumu.

KĀ LIETOT DIGITĀLO MĀCĪBU LĪDZEKLI?

Lai pilnībā varētu izmantot digitālo mācību līdzekli darbam klasē, nepieciešama interaktīvā tāfele vai dators un projektors, kā arī skandas skaņas atskaņošanai.

Veidojot materiālu, tiks ņemts vērā, ka skolās tehniskais nodrošinājums ir atšķirīgs. Tāpēc materiāls ir izmantojams, lietojot jebkuru pārlūkprogrammu, piemēram, Internet Explorer, Mozilla Firefox, Safari, Opera, Google Chrome.

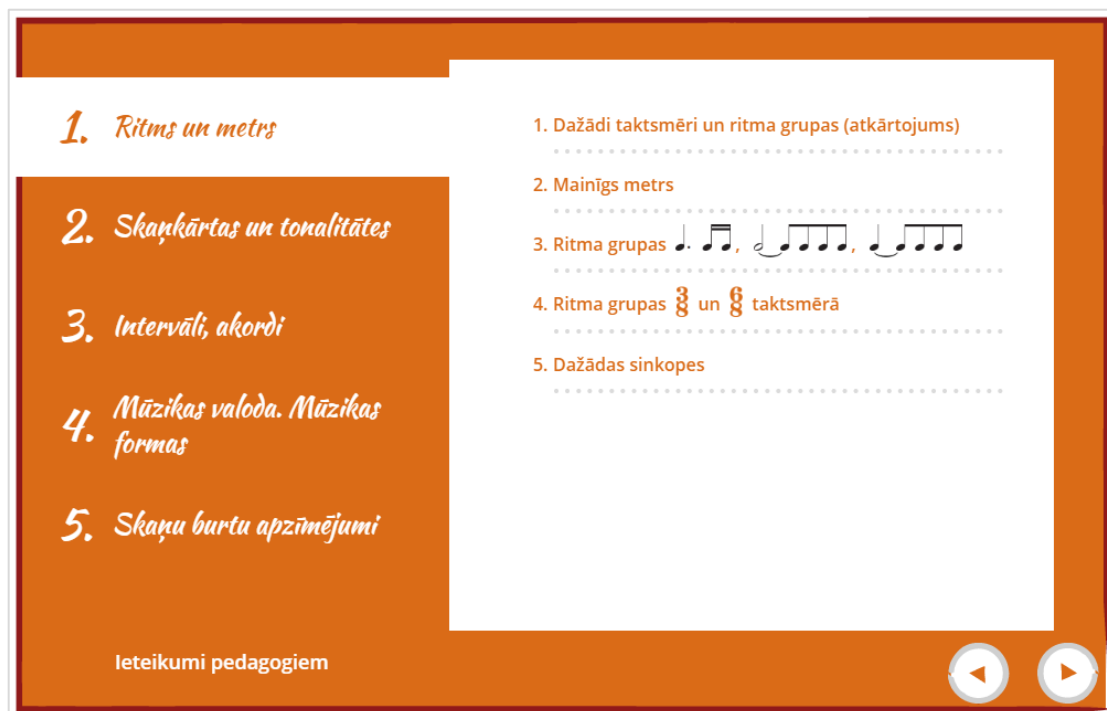
Izmantojot digitālo mācību līdzekli uz interaktīvās tāfeles, nav nepieciešamības instalēt speciālu interaktīvās tāfeles programmatūru. Tiek nodrošināta iespēja izmantot jebkura interaktīvās tāfeles ražotāja produktu.

Struktūra un pārvietošanās

Lai sāktu darbu ar digitālo mācību līdzekli, pirmajā lapā jānoklikšķina uz pogas **Sākt**.

Digitālā mācību līdzekļa vingrinājumi ir strukturēti pa **piecām** nodaļām un tām atbilstošām tēmām.

Lai atvērtu kādu nodaļu:

1. Jānoklikšķina uz tās nosaukuma un jānospiež poga .
2. Tiek atvērts nodaļas sākuma ekrāns ar izvēlētās nodaļas nosaukumu.

Lai **pārvietotos** pa digitālo mācību līdzekli – atvērtu nākamās secīgās lapas ar teorijas ekrāniem un interaktīviem vingrinājumiem, var izmantot:

- navigācijas pogas loga apakšējā labajā malā   ;
- vai tastatūras bulttaustiņus **Pa labi** vai **Pa kreisi**;
- vai tastatūras bulttaustiņus **Page Up** vai **Page Down**.

Secīgi pārvietojoties pa digitālā mācību līdzekļa lapām, vairs nav redzams viss tēmu saraksts.

Lai **nokļūtu satura rādītāja ekrānā**, jānoklikšķina uz pogas

Pēc katras nodaļas sākuma ekrāna seko **tēmas titullapa**, ko atver, izmantojot ekrāna labajā apakšējā stūrī esošo pogu (uz priekšu).

Dažādi taktsmēri un ritma grupas (atkārtojums)

Teorija:

- Nošu un paužu ilgumi
- Dažādas ritma grupas
- Dažādi taktsmēri

Vingrinājumi:

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Lai pārvietotos uz kādu konkrētu teorijas ekrānu vai vingrinājumu izvēlētās tēmas ietvaros, jānoklikšķina uz teorijas ekrāna nosaukuma vai nots ikonas ar vingrinājuma kārtas numuru.

Teorijas un vingrinājumu ekrānu augšējā daļā ir redzama apgūstamā nodaļa, izvēlētā tēma un tās satura elements, piemēram, teorija vai vingrinājuma numurs.

1. Ritms un metrs > Dažādi taksmēri un ritma grupas (atkārtojums) > Teorija

NOŠU UN PAUŽU ILGUMI

Vesela nots
 Vesela pauze

Pusnotis
 Puspauze

Ceturtdaļnotis
 Ceturtdaļpauze

Astotdaļnotis
 Astotdaļpauze

Sešpadsmitdaļnotis
 Sešpadsmitdaļpauze

Saturs

Lai pārvietotos uz tēmas sākumlapu, kur var izvēlēties citu vingrinājumu vai teorijas ekrānu, jānoklikšķina uz tēmas nosaukuma ekrāna augšā.

3. Intervāli, akordi > Intervāli (atkārtojums) > Teorija

Pa digitālo mācību līdzekli var pārvietoties arī secīgi no tēmas uz tēmu un tām atbilstošiem teorijas ekrāniem un vingrinājumiem, izmantojot ekrāna labajā apakšējā stūrī esošās navigācijas pogas: (atpakaļ) vai (uz priekšu).

Interaktīvie objekti un darbības ar tiem

Atkarībā no vingrinājuma veida (spēle, diktāts utt.) ekrānos ir pieejamas šādas interaktīvas darbības:

- nošu ievilkšana līnijkopā;
- nošu pārvietošana līnijkopā;
- peles labās pogas klikšķis nots ilguma izvēlei;

- peles labās pogas klikšķis taktsmēra izvēlei;
- zīmulis nošu apgabala apvilksanai;
- otiņa objektu atzīmēšanai/iekrāsošanai;
- lodziņi teksta ierakstīšanai;
- atveramas izvēlnes;
- atzīmējamās izvēles rūtiņas;
- atverami PDF formāta dokumenti;
- atverami papildu informācijas lodziņi.

Dažviet ekrāna labajā augšējā stūrī redzamas īpašas ikonas:

Noklikšķinot uz ikonas ar jautājuma zīmi, tiek atvērts papildu lodziņš ar paskaidrojumu, kā **tehniski** veikt uzdevuma izpildi.

Lai **mainītu nots ilgumu**, noklikšķini uz tās ar peles labo taustiņu un atvērtajā izvēlnē izvēlies vajadzīgā ilguma noti.

Lai pildītu vingrinājumu atkārtoti, nospied tastatūras taustiņu **Esc** – visas veiktās darbības tiks dzēstas.

Noklikšķinot uz ikonas ar divām lapiņām, tiek atvērts papildu satura lodziņš, piemēram, ar dziesmas pārējo pantiņu vārdiem vai cita saturiski noderīga informācija.

2. Kupl(i)s auga ozoliņis
Pie brālīša namdurvīm.
Strazdiņš dzied(a) galotnē(i),
Lakstīgala – pazarē.

Noklikšķinot uz ikonas ar nots ikonu, tiek atvērts papildu lodziņš ar nošu piemēru.

Allegro molto

A. Dvoržaks

Atvērtos papildu lodziņus iespējams aizvērt, atkārtoti noklikšķinot uz ikonas, vai arī noklikšķinot uz krustiņa.

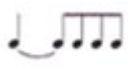
SATURA IZKLĀSTS PA NODAĻĀM

1. tēma. RITMS UN METRS

Teorijas ekrāni

1.1. tēmas teorijas ekrānos tiek vēlreiz aktualizēta nošu ilgumu sadalījuma tabula, kā arī jau zināmie taktsmēri (2/4, 3/4, 4/4, 3/8 un 6/8) ar iepriekš apgūtajiem nošu ilgumiem un ritma grupām.

1.2. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi iepazīstas ar regulāri un neregulāri mainīgu metru.

1.3. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi apgūst jaunu ritma grupu: , kā arī iepazīst ritma grupas ar līgām: un .

1.4. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi iepazīst jaunas ritma grupas 3/8 un 6/8 taktsmēros: un .

1.5. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi iepazīst jaunus sinkopju veidus , kā arī starptakts sinkopi .

Vairākos teorijas ekrānos nošu piemēra ilustrācijai pievienots arī skaņu ieraksts. Dažos no tiem solista dziedājums nedaudz atšķiras no nošu piemērā redzamā, atšķiras arī dziesmas tonalitāte. Izvēlējos šos ierakstus, jo, manuprāt, tie netraucē izprast apgūstamo mācību vielu, bet dziedājums audzēkņiem noteikti atstās lielāku emocionālu iespaidu nekā instrumentāla melodija. Pedagoģs var paskaidrot, ka latviešu tautasdziesmām ir vairāki varianti, savukārt populārās mūzikas izpildītājs dažkārt pēc savas izjūtas mēdz mainīt dziesmas melodiju un ritmu. Pedagoģs var rosināt audzēkņus saklausīt un pastāstīt, kurās taktīs solista dziedājums atšķiras no nošu pierakstā redzamās melodijas.

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Ar vingrinājumu palīdzību tiek veidotas audzēkņu prasmes un iemaņas darboties ar dažādiem taktsmēriem, nošu ilgumiem un ritma grupām: sagrupēt notis dažādos taktsmēros, aizpildīt taktis, meklēt un labot kļūdas ritma pierakstā u.c.

Lasi un spēlē ritma rindas!

(1.1.-1. vingr.; 1.3.-1. vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādi taktsmēri un ritma grupas (atkārtojums) > 1. vingrinājums

 Lasi un spēlē ritma rindas $\frac{4}{4}$ taktsmērā!

	1.	2.	3.	4.
 A				
 B				
 C				
 D				

 Saturs

Audzēkņiem jau pazīstamajās ritma tabulās ietvertas jaunas ritma grupas. Ritma rindas iespējams izpildīt grupā un individuāli dažādos veidos:

- reizē ar ritma ierakstu skaļrunītī;
- izpildīt ritmu kopā ar pulsa skaļrunītī;
- kanonā ar ritma ierakstu skaļrunītī.

Saliec taktssvītras!

(1.1.-4. vingr., 1.1.-5. vingr., 1.4.-1. vingr.; 1.5.-1. vingr.; 1.5.-3. vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādas sinkopes > 3. vingrinājums

 Saliec taktssvītras un skandē latviešu tautas mīklu vienbalsīgi un kanonā! Uzraksti savu ritma variantu!

$\frac{4}{4}$ Pa die - nu bāž ka - ba - tā, pa nak - ti ņem lī - dzi gul - tā.

$\frac{3}{8}$ Pa die - nu bāž ka - ba - tā, pa nak - ti ņem lī - dzi gul - tā.

Atminējums:

Atbildes:

 Saturs

Audzēkņi vingrinās sagrupēt notis dažādos taktsmēros. Vingrinājumos ietvertas dažāda ilguma notis un pauzes, kā arī apgūtās ritma grupas. Ekrānā redzama ritma rinda, norādīts taktsmērs, kā arī divi skaļrunīši. Vienā no tiem ierakstīts ritma piemērs, otrā – pulss. Pēc vingrinājuma izpildes to ieteicams ritmizēt pa vienam vai grupā, vienbalsīgi vai kanonā.

Aizpildi taktis, ievieto atbilstošās pauzes!

(1.1.-3. vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādi taktsmēri un ritma grupas (atkārtojums) > 3. vingrinājums

Aizpildi taktis: ievieto atbilstošās pauzes!

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

Šajā vingrinājumā audzēkņim jāprot pielietot dažāda veida pauzes. Ekrānā redzama taktis sadalīta ritma rinda ar dažāda ilguma notīm un ritma grupām, starp kurām ir dzeltenie punktiņi paužu ievietošanai. Ekrāna lejasdaļā dotās pauzes jāsavieto atbilstošajās vietās tā, lai izveidotos pilna takts.

Izvēlies pareizo atbildi – atbilstošu taktsmēru!

(1.3.-2. vingr.)

Ekrānā tiek piedāvātas dažādas taktis, kurās audzēkņim jānosaka taktsmērs. Tiek piedāvāti vairāki atbilžu varianti, no kuriem jāatrod pareizais.

Nosaki taktsmēru!

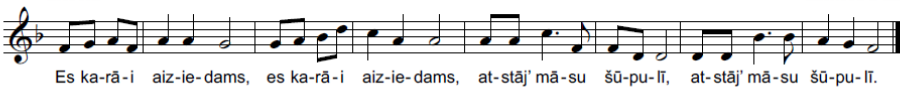
(1.2.-1. vingr.; 1.3.-3., 4. vingr.)

1. Ritms un metrs > Mainīgs metrs > 1. vingrinājums

ievieto taktsmēru, kur tas nepieciešams!
 Nosaki metra veidu: !

Mēreni Latviešu t. dz.

Es ka-rā-i aiz-ie-dams, es ka-rā-i aiz-ie-dams, at-stāj' mā-su šū-pu-lī, at-stāj' mā-su šū-pu-lī.

$\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$ $\frac{3}{8}$

Atbildes:

 Saturs

1.2. tēmas 1. vingrinājumā audzēkņiem jāuzraksta taktsmērs tajās taktīs, kur tas nepieciešams, un jānosaka metra veids (*regulāri mainīgs/neregulāri mainīgs*). Vingrinājumā piedāvāts arī latviešu tautas dziesmas „Es karā'ī aiziedams” skaņu ieraksts. Tajā (tāpat arī mūzikas piemēros teorijas ekrānā) solista dziedājums nedaudz atšķiras no nošu piemērā redzamā, atšķiras arī dziesmas tonalitāte. Tā kā tas netraucē veikt paredzēto uzdevumu, izvēlējos šos ierakstus, jo dziedājums audzēkņiem noteikti atstās lielāku emocionālu iespaidu nekā instrumentāla melodija. Pedagoģs var paskaidrot, ka latviešu tautasdziesmām ir vairāki varianti, savukārt izpildītājs dažkārt pēc savas izjūtas mēdz mainīt dziesmas melodiju un ritmu. Pedagoģs var rosināt audzēkņus saklausīt un pastāstīt, kurās taktīs solista dziedājums atšķiras no nošu pierakstā redzamās melodijas.

1.3. tēmas 3. un 4. vingrinājumā tiek piedāvātas mīklas, tikai šoreiz ritms jau ir dots, bet audzēkņiem jānosaka taktsmērs. Pēc uzdevuma izpildes ieteicams ritmizēt piemēru gan ar tekstu, gan ar ritma zīlēm.

Atrodi kļūdas ritma pierakstā!

(1.4.-3. vingr.)

1. Ritms un metrs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktismērā > 3. vingrinājums

Atrodi un apvelc trīs taktis, kurās ir kļūda ritma pierakstā!

Lai apvilktu vai ierakstītu atbilstošo, velc ar ekrānā redzamo **zīmulīti**, turot nospiestu peles kreiso taustiņu.
Lai dzēstu ar zīmulīti uzvilktu, nospied tastatūras taustiņu **Esc**.

Atbildes:

Saturs

Ekrānā redzama ritma rinda $\frac{6}{8}$ taktismērā, kurā ir kļūdas trijās taktīs. Audzēkņiem jāatrod un ar zīmulīti jāapvelk kļūdainās taktis.

Pedagogs var arī rosināt audzēkņus izlabot kļūdainās taktis, pievēršot uzmanību tam, ka risinājumi var būt dažādi. Vingrinājums attīsta vērīgumu, kā arī parāda, vai audzēkņi ir apguvuši un prot darboties ar ritma grupām norādītajos taktismēros.

Atrodi atbilstošā ilguma noti!

(1.5.-9.vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādas sinkopes > 9. vingrinājums

Laiks: 0:48 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

Atrodi pareizā ilguma noti, lai veidotos pilna takts!

Sākt Rādīt atbildi

Saturs

Vingrinājums – spēle, kas interesantā un aizraujošā veidā vingrina taktu aizpildījumu dažādos taktsmēros (2/4, 3/4, 4/4, 3/8 un 6/8).

Ekrānā centrā redzams taktsmērs un tukša līnija, bet ekrāna apakšējā daļā – pieci nošu simboli (pusnots, pusnots ar punktu, ceturtdaļnots, ceturtdaļnots ar punktu un astotdaļnots). Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, uz līnijas līdzās taktsmēram parādās dažāda ilguma notis un pauzes, kas tomēr neveido pilnu takti. Audzēknim veikli jāaskata, kurš no ekrāna apakšējā daļā redzamajiem nošu ilgumiem jāpievieno, lai izveidotos pilna takts. Nākamajā piemērā taktsmērs mainās.

Spēle attīsta audzēkņu uzmanību, domāšanu, reakcijas ātrumu un koncentrēšanās spējas. Vingrinājumu iespējams veikt gan individuāli, gan grupā (audzēkņi iesaistās viens aiz otra), klasē un arī mājās.

Atrisini „ritma vienādojumus”

(1.5.-10. vingr.)

Ekrānā redzami četri nošu simboli: ceturtdaļnots, pusnots, pusnots ar punktu un vesela nots. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas ekrānā parādās „ritma vienādojums” ar divām matemātiskām darbībām. Veicot norādītās darbības, audzēknim jāatrod „ritma vienādojuma” pareizā atbilde – atbilstoša ilguma nots.

Vingrinājums domāts uzmanības, domāšanas un reakcijas ātruma attīstīšanai. Darbojoties ar nošu ilgumiem un ritma grupām, audzēkņi labāk izpratīs ritma un metra (taktsdaļu) savstarpējo sasaisti, kā arī iemācīsies pielietot to diktātos un radošajos sacerējumos.

Veicot šo vingrinājumu, pedagogs var vērst audzēkņu uzmanību uz to, ka mūzikai ir daudz kopīga ar matemātiku, kā arī rosināt audzēkņus padomāt un nosaukt piemērus, kas vēl liecina par mūzikas saistību ar matemātiku.

Klausīšanās, ritma uztvere ar dzirdi

1. nodaļā ietverti vingrinājumi taktsmēra un ritma uztverei ar dzirdi (noteikt taktsmēru mūzikas piemēros, atpazīt uzrakstītās ritma frāzes), kā arī dažāda veida ritma diktāti: saklausīt un izlabot ritmu dotajā melodijā, saklausīt un veidot ritmu ekrānā vai pierakstīt ritmu nošu burtnīcā.

Ieraksti lodziņos katram ritma piemēram atbilstošo skaļruņa numuru!

(1.5.-5. vingr.)

Vingrinājums paredzēts uzmanības un reakcijas ātruma treniņam, atpazīstot ekrānā redzamās ritma frāzes. Ritma frāzes ir ierakstītas dažādu sitaminstrumentu atskaņojumā. Pedagogs var rosināt audzēkņus arī noteikt, kā sauc šos sitaminstrumentus.

Šo uzdevumu iespējams dažādi variēt, kā arī izmantot radošas ievirzes vingrinājumiem, piemēram:

- datora vietā kāds no audzēkņiem izpilda vienu no ekrānā redzamajām ritma frāzēm, pārējie uzmin;
- kāds no audzēkņiem izpilda frāzi, pārējie atkārto šo pašu frāzi;
- viens audzēknis izpilda frāzi, otrs atbild ar citu frāzi, veidojot teikumu;
- frāzes var izmantot arī melodiskām improvizācijām ar balsi u.c.

1. nodaļā ietverti dažādi **ritma diktātu veidi**:

1. Sakārtot vai izlabot ritmu dotajā melodijā.
2. Izveidot ritma pierakstu ekrānā.
3. Pierakstīt ritmu nošu burtnīcā.

Klausoties melodiju, nosaki taktsmēru un veido ritma pierakstu!

(1.1.-7. vingr.; 1.2.-4. vingr.; 1.2.-6. vingr.; 1.3.-6. vingr.; 1.4.-7. vingr.; 1.4.-8. vingr.; 1.5.-6. vingr.)

1. Ritms un metrs > Ritma grupas 3 un 6 taktsmērā > 8. vingrinājums

Klausies Ziemassvētku melodiju un sakārto ritmu!

Mierīgi F. Grubers

1. Klu - sa nakts, svē - ta nakts, vi - si dus, no-mo-dā vēl ir Jā-zeps un kū - tī Dā - vi - da

Ma - ri - ja Jē - zus si - lī - tē dus, Jē - zus si - lī - tē dus. pil - sē - tā

Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzams pilna apjoma melodijas nošu teksts, tikai bez ritma, kā arī viens vai divi skaļruņi un objekti ievietošanai. Audzēkņiem dots uzdevums: klausoties melodiju, izveidot pareizu ritmu.

Vingrinājumos ietverti dažādi taktsmēri, konkrētajai tēmai atbilstošas ritma grupas un pauzes. Pēc vingrinājuma pabeigšanas tautasdziesmu vai kanonu iespējams nodziedāt ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem. Vairākām melodijām ir arī ieskaņots pavadījums (fonogramma), kas dos iespēju kopīgai muzicēšanai.

Klausies un veido ritma pierakstu ekrānā

(1.1.-8. vingr., 1.2.-7., 8. vingr.; 1.3.-7. vingr.; 1.4.-9. vingr.; 1.5.-7. vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādas sinkopes > 7. vingrinājums

Klausies melodiju un pieraksti ritmu!

1. Klu - sa nakts, svē - ta nakts, vi - si dus, no-mo-dā vēl ir Jā-zeps un kū - tī Dā - vi - da

Ma - ri - ja Jē - zus si - lī - tē dus, Jē - zus si - lī - tē dus. pil - sē - tā

Atbildes: PDF

Saturs

Vingrinājumā dots taktsmērs, taktīs sadalīta līnija, kā arī atsevišķi ritma objekti (dažāda ilguma notis un pauzes), kuri būs nepieciešami konkrētā ritma izveidei. Dažos gadījumos ekrānā redzamo objektu piedāvājums ir plašāks, nekā būs nepieciešams vingrinājuma izpildei, lai rosinātu audzēkni domāt un nepildīt vingrinājumu mehāniski. Skatīties ieskaņoto ritmu vai melodiju audzēknis var klausīties tik daudz reižu, cik nepieciešams, visu kopā, vai pa daļām. Ja audzēknis vingrinājumu veic mājās, tad pedagogam jādod ievirze, kā pareizāk vingrinājumu izpildīt.

Arī šos piemērus pēc vingrinājuma izpildes ieteicams ritmizēt dažādos iepriekš aprakstītajos veidos (pa vienam, grupā, kanonā u.c.). Ritma piemēri ieskaņoti dažādiem sitaminstrumentiem. Pedagogs var rosināt audzēkņus noteikt, kurš instruments ritmu atskaņo.

Klausies un veido ritma pierakstu savā nošu burtnīcā!

(1.3.-8. vingr.; 1.4.-10. vingr.; 1.5.-8. vingr.)

Vingrinājumi (ritma diktāti) paredzēti audzēkņu patstāvīgam darbam mājās. Diktātos ietverti katrā tēmā apgūstamie taktsmēri un ritma grupas, kā arī uztakts. Taktsmērs audzēkņiem jānosaka pašiem. Skatīties ieskaņoto melodiju audzēknis var klausīties tik daudz reižu, cik nepieciešams, visu kopā, vai pa daļām. Pedagogam ieteicams dot ievirzi, kā pareizi sagatavoties diktāta pierakstam nošu burtnīcā (uzrakstīt taktsmēru, savilkt taktssvītras utt.).

Kaut arī melodijas paredzētas ritma pierakstam, taču pedagogs var rosināt audzēkņus pierakstīt ne tikai ritmu, bet arī melodiju, t.i., pierakstīt tos kā nošu diktātus. Tādā gadījumā audzēknim pašam ar mūzikas instrumenta palīdzību jānosaka tonalitāte (piemēros izmantotas tikai mācību stundās apgūtās tonalitātes). Tā kā daudzas melodijas nesākas ar tonikas skaņu, vispirms ieteicams noklausīties melodiju, saklausīt tonikas trijskani un sameklēt to uz klavierēm.

Pedagogs var rosināt audzēkņus diktāta melodijās noteikt arī savu tempa apzīmējumu un pēc tam salīdzināt to ar autora doto. Piemēros tempa apzīmējumi doti gan itāliešu, gan latviešu valodā. Lielākoties izmantoti audzēkņiem zināmi, šajā mācību līdzeklī paskaidrotie tempa un izpildījuma rakstura apzīmējumi, tomēr dažos gadījumos tā nav, un tas prasīs pašiem sameklēt un noskaidrot svešvārda nozīmi.

Klausies mūzikas piemērus un nosaki taktsmēru!

(1.1.-9. vingr.)

1. Ritms un metrs > Dažādi taktsmēri un ritma grupas (atkārtojums) > 9. vingrinājums

 Klausies mūzikas fragmentus un nosaki taktsmēru!

1.

2.

3.

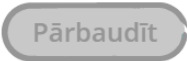
4.

5.

6.

7.

8.

 Saturs

1.1. tēmas 9. vingrinājumā piedāvāti astoņi piemēri taktsmēra noteikšanai. Ievietotie mūzikas fragmenti ir apzināti izvēlēti no iepriekšējos gados klausītās mūzikas – A. Jurjāna, P. Čaikovska, E. Grīga, M.K. Ogiņska un S. Raķmaņinova – V. Grjaznova skaņdarbiem. Kaut arī izvēlētie piemēri ir raksturīgi attiecīgajam taktsmēram, skolotājam tomēr jāapzinās, ka pēc dzirdes ne vienmēr var atšķirt 3/8 un 3/4 taktsmēru, kā arī 2/4 un 4/4 taktsmēru. Atkārtoti pildot šo vingrinājumu, atbilžu variantus var arī nerādīt, bet ļaut, lai taktsmēru audzēkņi nosaka paši.

Bez taktsmēra noteikšanas pedagogs šajā vingrinājumā var **rosināt** audzēkņus arī:

- iejusties diriģenta lomā un „diriģēt” skanošo mūziku, tādējādi apgūstot (atkārtojot) taktēšanas shēmas;
- saklausīt un noteikt tempa un dinamikas izmaiņas skaņdarbā (ritenuto, accelerando, crescendo, diminuendo), atkārtot šo svešvārdu nozīmi;
- atpazīt zināmo skaņdarbu nosaukumus un to autorus.

Šis vingrinājums piedāvā vēl **citas iespējas**:

- mūzikas fragmentus var izmantot arī kā radošas iztēles vingrinājumus, ļaujot audzēkņiem kustībā atklāt mūzikas raksturu;
- pedagogs var rosināt audzēkņus saklausīt un atpazīt dažādu mūzikas instrumentu tembrus;
- tiek aktualizēti jēdzieni un nostiprināta izpratne par mūzikas žanriem (polonēze, mazurka, polka).

Radošie un radošās izziņas vingrinājumi

1. nodaļā ietverti vingrinājumi audzēkņu vecumposmam atbilstošas radošās darbības un radošās izziņas darbības attīstīšanai, piemēram, sacerēt savu ritma rindu, izmantojot norādītās ritma grupas vai taktsmēru, izveidot un skandēt ritmu dažādos taktsmēros atbilstoši tekstam, kā arī sacerēt melodiju, izmantojot norādītos ritma elementus.

Aizpildi taktis atbilstoši tekstam un skandē latviešu tautas mīklu!

(1.1.-6. vingr.; 1.2.-2., 3. vingr.; 1.4.-2. vingr.; 1.5.-2. vingr.; 1.5.-3. vingr.)

1. Ritms un metrs > Ritma grupas $\frac{6}{8}$ un $\frac{8}{8}$ taktsmērā > 2. vingrinājums

 Aizpildi taktis atbilstoši tekstam un skandē latviešu tautas mīklu!

$\frac{6}{8}$ Aug-stāks par me - žu, ze-māks par ra-ga-vām, bal-tāks par snie - gu, mel-nāks par og - li.
(Latviešu tautas mīkla)

Atminējums:

Atbildes:

 Saturs

Šos vingrinājumus uzskatu par vecumposmam atbilstošiem radošās izziņas vingrinājumiem, kuros audzēkņiem ir nevis mehāniski jāaizpilda taktis norādītajā taktsmērā, bet gan jāizvēlas tekstam atbilstoši nošu ilgumi vai ritma grupas.

Ekrānā redzama viena vai divas taktīs sadalītas ritma rindas ar tekstu, dots taktsmērs un dažreiz arī pirmā takts, kā arī objekti, kas būs nepieciešami darba izpildei. Šajos vingrinājumos tradicionāli izmantotas latviešu tautas mīklas. Iespējams, ka ne visas mīklas audzēkņi uzreiz atminēs (tas arī nav vingrinājuma mērķis), tomēr mīklu minēšana „asina prātu” un rada klasē emocionāli pozitīvu atmosfēru. Pedagogs var rosināt audzēkņus ne vien atminēt dotās mīklas, bet arī uzdot vai sacerēt un ritmizēt savas mīklas.

Pirms vingrinājuma uzsākšanas ieteicams paskandēt mīklu ar pulsu vai taktēšanu norādītajos taktsmēros, nedaudz akcentējot pirmo taktsdaļu. Vajadzētu pievērst audzēkņu uzmanību tam, ka arī runājot mēs visas zilbes neizrunājam vienādi: dažas akcentējam vairāk, bet citas – mazāk. Lai tekstu varētu ritmizēt ar loģiskiem akcentiem, ir jāpadomā, kā to pareizi sadalīt taktīs, kā arī jāizvēlas atbilstošas ritma grupas. Pedagogs var apzināti izrunāt tekstu ar nepareiziem akcentiem, tādējādi vērojot audzēkņu uzmanību uz to, kas notiek, ja izvēlamies nepareizu ritmu.

Ne visi audzēkņi uzreiz saprot, kā tikt galā ar šo uzdevumu, un bieži vien saliek ritmu, nesaistot to ar tekstu. Lai pareizi izpildītu vingrinājumu, aicinu audzēkņus lasīt vārdus pa zīlēm, katrā taktī ievietojot tik daudz nošu galviņu, cik tajā ir zīlju, bet pēc tam izdomāt taktsmēram atbilstošu ritmu. Šīs prasmes audzēkņiem noderēs, sacerot dziesmas, kur arī jāvadās pēc dziesmas teksta.

Saceri otru ritma rindu!

(1.3.-5. vingr.; 1.4.-4. vingr.; 1.5.-4. vingr.)

Ekrānā dota ritma rinda, kurā ietvertas tēmai atbilstošas ritma grupas. No dotajiem objektiem audzēknim jāizveido otra ritma rinda. Ekrānā tiek piedāvāti nošu ilgumi vai ritma grupas, kā arī taktsmērs. Kaut arī audzēknis var brīvi veidot taktis, tomēr šoreiz jācenšas ritmu veidot tā, lai abas ritma rindas būtu iespējams izpildīt divbalsīgi.

Vingrinājumu pēc uzrakstīšanas iespējams izpildīt vairākos veidos:

- divbalsīgi pāri (katrs audzēknis atskaņo vienu ritma rindu);
- divbalsīgi grupās (katra grupa atskaņo vienu ritma rindu);
- divbalsīgi ar datoru (skaļrunītī ieskaņota uzrakstītā ritma rinda, audzēkņi atskaņo izveidoto ritma rindu);
- vienlaicīgi izpildot abas ritma rindas: vienu ritma rindu ar labo roku, otru rindu – ar kreiso roku.

Lai izpildījums būtu precīzs, ieteicams izmantot otrā skaļrunītī ieskaņoto pulsu.

Saceri dziesmu!

(1.4.-5. vingr.)

Audzēkņiem dots uzdevums sacerēt dziesmu „Eglīte”. Dots taktsmērs (6/8) un tonalitāte (Re mažors), ekrāna lejasdaļā piedāvātas dažāda ilguma notis. Vingrinājuma mērķis ir mācīties pielietot ritma grupas 6/8 taktsmērā.

Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz to, ka šoreiz nevar pilnīgi brīvi izvēlēties ritma grupas, bet jāņem vērā teksts. Pedagogs var rosināt izdomāt vairākus melodijas variantus un labāko no tiem pierakstīt burtnīcā.

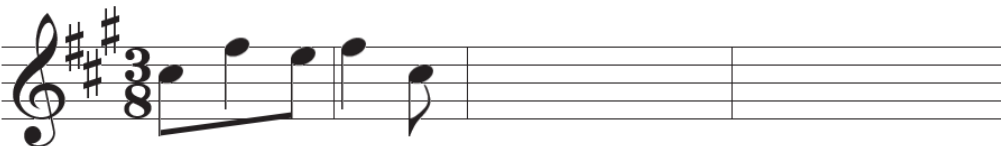
Melodiski un ritmiski variē dotās frāzes!

(1.4.-6. vingr.)

1. Ritms un metrs > Ritma grupas $\frac{3}{8}$ un $\frac{6}{8}$ taktsmērā > 6. vingrinājums

 Melodiski un ritmiski variē dotās frāzes! Izmanto ritma grupas .

 Saturs

Vingrinājuma mērķis ir mācīties pielietot dažādas ritma grupas $\frac{3}{8}$ taktsmērā. Tai pašā laikā, pildot šo vingrinājumu, tiek aktualizēta arī fa[#] minora skaņkārtā un minora veidi, kā arī jēdziens „variētas frāzes”.

Pedagogs var rosināt izdomāt vairākus frāžu variantus, pierakstīt tos burtnīcā un pēc tam nospēlēt melodiju uz klavierēm.

2. tēma. SKAŅKĀRTAS UN TONALITĀTES

Teorijas ekrāni

2.1. tēmas teorijas ekrānos tiek atkārtotas mažora un minora tonalitātes līdz 3 atslēgas zīmēm, minora veidi, aktualizēti jēdzieni *skaņkārtā*, *tonalitāte*, *tonika*, *noturīgās* un *nenoturīgās* pakāpes, kā arī jēdzieni *paralēlās* tonalitātes un *vienvārda* tonalitātes. Audzēkņi iepazīstas ar tonalitāšu izvietojuma shēmu – kvintu apli.

Nākamajās šīs nodaļas tēmās audzēkņi apgūst tonalitātes ar četrām atslēgas zīmēm:

- **Mi mažoru** (2.2.tēma);
- **do# minoru** (2.3.tēma);
- **La^b mažoru** (2.4.tēma);
- **fa minoru** (2.5.tēma).

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Mi mažors > Teorija

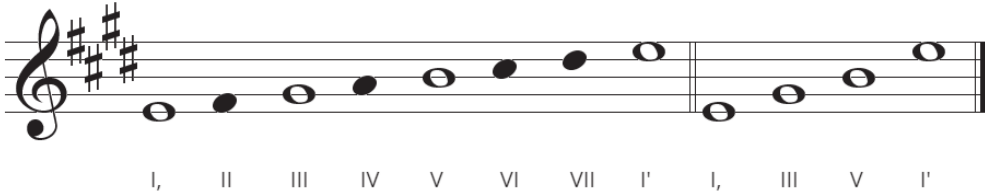
 MI MAŽORS

Mi mažoram pie nošu atslēgas ir **fa#**, **do#**, **sol#** un **re#**.

Mi mažora paralēlā tonalitāte ir **do# minors**, bet vienvārda tonalitāte – **mi minors**.

Nenoturīgo pakāpju atrisinājumi Mi mažorā: II → I, IV → III, VI → V, VII → I'.

 Tonikas trijskanis

I, II III IV V VI VII I' I, III V I'

 Saturs

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Audzēkņi darbojas apgūtās mažora un minora tonalitātēs: vingrinās atpazīt vai ievietot pakāpes, pielietot dažādus minora veidus, kā arī pārlicinās, vai pareizi izprot dažādus ar šo tēmu saistītos mūzikas terminus un jēdzienus.

Ievieto trūkstošās notis atbilstoši pakāpju apzīmējumiem!

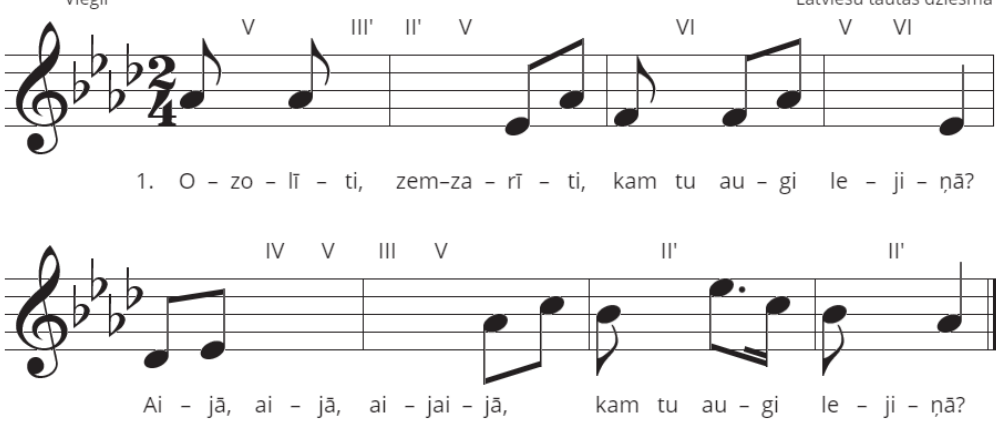
(2.2.-1. vingr.; 2.3.-1. vingr.; 2.4.-1. vingr.; 2.5.-1. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > La^b mažors > 1. vingrinājums

ievieto trūkstošās notis atbilstoši dotajiem pakāpju apzīmējumiem!

Viegli

Latviešu tautas dziesma

1. O - zo - lī - ti, zem - za - rī - ti, kam tu au - gi le - ji - ņā?

Ai - jā, ai - jā, ai - jai - jā, kam tu au - gi le - ji - ņā?

Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

Ekrānā redzama daļēji uzrakstīta dziesmas melodija, bet ekrāna lejasdaļā – viena vai divas dažāda ilguma notis. Tukšajās vietās melodijā norādītas pakāpes, kurām atbilstoši līnijkopā jāievieto notis. Ievietojot trūkstošās notis pareizajā vietā, izveidojas dziesma.

Audzēkņi vingrinās atrast ciparam atbilstošo pakāpi norādītajā tonalitātē. Lai nesarežģītu uzdevumu, visās šāda veida vingrinājumu melodijās ritms ir ļoti vienkāršs (ceturtdaļnotis vai astotdaļnotis). Dziesmas melodiju iespējams arī noklausīties, kā arī nodziedāt ar vārdiem un ar nošu nosaukumiem.

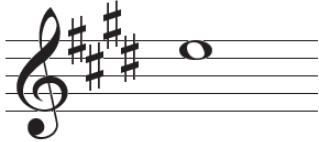
Atpazīsti pakāpes!

(2.2.-2. vingr.; 2.3.-2. vingr.; 2.4.-2. vingr.; 2.5.-2. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Do# minors > 2. vingrinājums

Laiks: 0:56 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atpazīsti do# minora pakāpes!

VII, I, II III IV V VI VII' I' II' III'

Sākt **Rādīt atbildi**

 Saturs

Ekrānā redzama līnijkopa ar attiecīgās tonalitātes atslēgas zīmēm un pakāpju rindu ekrāna lejas daļā. Pēc pogas „**Sākt**” nospiešanas, līnijkopā parādās nots. Audzēknim jāprot atrast dotajai notij atbilstošo pakāpes apzīmējumu ar romiešu cipariem. Pedagogam ieteicams vērst audzēkņu uzmanību uz noturīgo un nenoturīgo pakāpju atšķirīgo apzīmējumu līnijkopā. Lai atvieglotu uzdevumu, arī pakāpju rindā iezīmētas skaņkārtas noturīgās pakāpes.

Vingrinājumi attīsta reakcijas ātrumu, kā arī prasmi atrast dotajai skaņai nepieciešamo pakāpes apzīmējumu. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās.

Izvēlies pareizo atbildi

(2.1.-1. vingr., 2.1.-2. vingr.)

Šajos vingrinājumos audzēkņi pārliecinās, vai zina un pareizi izprot dažādus ar tēmu „Skaņkārtas un tonalitātes” saistītos mūzikas terminus un jēdzienus (noturīgās un nenoturīgās pakāpes, paralēlās un vienvārda tonalitātes u.c.), kā arī prot noteikt tonalitāti un minora veidus konkrētos mūzikas piemēros. No trim piedāvātajiem atbilžu variantiem audzēknim jāizvēlas pareizā atbilde.

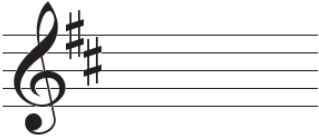
Atpazīsti mažora un minora tonalitātes pēc to atslēgas zīmēm

(2.1.-3. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Tonalitātes līdz 3 zīmēm > 3. vingrinājums

Laiks: 0:57 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Atpazīsti mažora un minora tonalitātes pēc to atslēgas zīmēm!

Do
la

Re
si

Mi
do

Fa
re

Sol
mi

La
fa#

Si
sol

Sākt

Rādīt atbildi

 Saturs

Vingrinājums – spēle, kas palīdzēs audzēkņiem iegaumēt tonalitāšu zīmes. Pēc pogas „**Sākt**” nospiešanas, ekrānā parādās līnijkopa ar nošu atslēgu un alterācijas zīmēm. Audzēkņi izvēlas atbilstošo objektu no ekrāna lejas daļā redzamo paralēlo tonalitāšu pāriem.

Klausīšanās, analīze ar dzirdi

Šajā sadaļā ietvertie vingrinājumi sekmē audzēkņu iekšējās dzirdes un melodiskās dzirdes attīstību, kā arī vingrina muzikālo atmiņu. Ar vingrinājumu „Saklausī pakāpes!” palīdzību notiek darbs pie pakāpju izjūtas attīstīšanas. Citos šīs nodaļas vingrinājumos tiek piedāvāti dažādas grūtību pakāpes mūzikas diktāti. Vienā no vingrinājumiem atrodama klaviatūra melodiju meklēšanai pēc dzirdes.

Klausies un pakāpju rindā ieraksti trūkstošās pakāpes!

(2.2.-3.vingr.; 2.3.-3.vingr.; 2.4.-3.vingr.; 2.5.-3.vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > La^b mažors > 3. vingrinājums

 Klausies un pakāpju rindā ieraksti trūkstošās pakāpes!

Ieskaņa

 I' - - IV - VI - - - II' - I' - V - III' - - - III' - - I'

 Saturs

Ekrānā redzama pakāpju rinda, kurā ir aizsegtas 6 vai 7 pakāpes. Klausoties pakāpju rindu, audzēknim jāpagūst tukšajos lodziņos ierakstīt atbilstošo pakāpes apzīmējumu. Tā kā izmantotā skaņu rinda pārsniedz vienu oktāvu, pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz to, ka atsevišķas pakāpes (tas atkarīgs no konkrētās tonalitātes) pakāpju rindā var būt divas. Vingrinājuma izpildes gaitā tukšajā lodziņā jāieraksta tikai pakāpes cipara apzīmējums, taču, nospiežot pogu „Atbildes”, ar komatiņu tiek norādīta atsevišķu pakāpju atrašanās vieta (piemēram, V' vai V,).

Pakāpju rindu ieteicams klausīties ne vairāk kā divas reizes. Vingrinājums attīsta pakāpju izjūtu un iekšējo dzirdi. Pēc vingrinājuma izpildes ieteicams to nodziedāt ar pakāpju un ar nošu nosaukumiem.

Saklausi pakāpes!

(2.1.-4., 5., 6., 7. vingr.; 2.2.-4. vingr.; 2.3.-4. vingr.; 2.4.-4. vingr.; 2.5.-4. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Lab mažors > 4. vingrinājums

Laiks: 1 :00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Saklausī Lab mažora pakāpes!

Ieskaņa

I, II III IV V VI VII' I' II' III'

Sākt

 Saturs

Ekrānā redzama pakāpju rinda, divi skaļruņi un poga „**Sākt**”. Pakāpju rindā pakāpes dotas pēc kārtas, bet tās apjoms atkarīgs no konkrētās tonalitātes. Lai atvieglotu uzdevumu, pakāpju rindā iezīmētas skaņkārtas noturīgās pakāpes.

Vingrinājumi veidoti spēles veidā: nospiežot pogu „**Sākt**”, atskan skaņa (pakāpe), kas veikli jāatrod pakāpju ciparu rindā. Pirms vingrinājuma uzsākšanas ieteicams ieskaņoties attiecīgajā tonalitātē (mazajā skaļrunītī ir ieskaņošanās motīvs – trijskanis). Pakāpju rinda vienmēr sākas ar I pakāpi, taču pakāpju secība, atkārtoti pildot uzdevumu, mainās.

Vingrinājumi sekmē iekšējās dzirdes attīstību un pakāpju izjūtu, kā arī attīsta uzmanību un reakcijas ātrumu. Izpildot šo vingrinājumu, audzēkņiem ir iespēja arī sacensties vienam ar otru, kurš iegūs labāku rezultātu – saklausīs vairāk pakāpju norunātajā laika sprīdī. Līdz ar to vingrinājums ne vien attīsta uzmanību un iekšējo dzirdi, bet arī motivē audzēkņi darbam. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās.

Noklausies un nospēlē melodiju!

(2.1.-6. vingr.)

Ekrānā redzama klaviatūra un skaļrunītis, kurā ieskaņota vācu tautasdziesmas melodija. Uzdevums – noklausoties melodiju, pēc dzirdes sameklēt to klaviatūrā:

1. Tā kā melodijas harmonizēšanā iespējams izmantot T, S un D trijskaņus, iepriekš noskaidrojot melodijas tonalitāti (Fa mažors) un galvenās pakāpes, pedagogs var rosināt audzēkņus melodijas atskaņošanas laikā klaviatūrā spēlēt līdzīgu pakāpju secību: I – IV – V – I. Tas veicinās audzēkņu harmoniskās dzirdes izjūtu.
2. Pedagogs var arī rosināt audzēkņus šai melodijai pēc dzirdes sameklēt arī pavadījumu (T, S vai D trijskani) un nospēlēt to uz klavierēm.
3. Pedagogs var rosināt meklēt klaviatūrā pēc dzirdes arī citas melodijas.

2. nodaļas vingrinājumos ietverti vairāki mūzikas diktātu veidi:

- mūzikas diktāti ar dalēji dotu nošu pierakstu („Klausoties nosaki melodijas taktsmēru un aizpildi taktis!”);
- pilna apjoma mūzikas diktāti ekrānā („Klausoties nosaki taktsmēru un veido melodijas pierakstu!”);
- pilna apjoma mūzikas diktāti nošu burtnīcā („Klausies melodijas un pieraksti savā nošu burtnīcā!”).

Klausoties nosaki melodijas taktsmēru un aizpildi taktis!

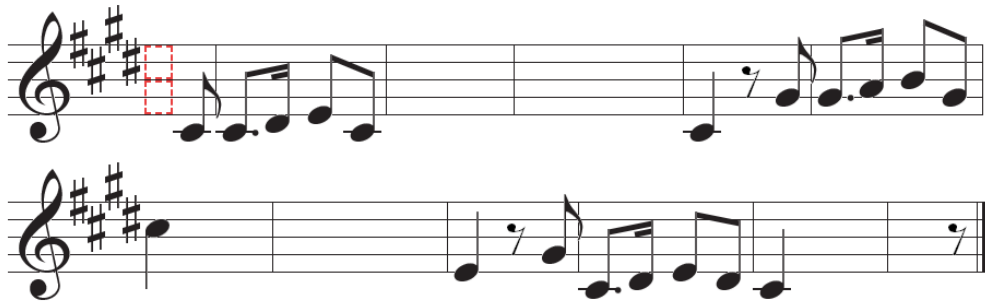
(2.2.-6. vingr.; 2.3.-6. vingr.; 2.4.-6. vingr.; 2.5.-6. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Do# minors > 6. vingrinājums

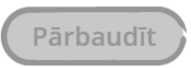
Klausoties nosaki melodijas taktsmēru un ievieto trūkstošās notis!

Ieskaņa

Andante E. Griģis

 Saturs

Ekrānā redzams daļējs melodijas pieraksts un skaļrunis, kurā ieskaņota diktāta melodija, bet ekrāna lejasdaļā ir dažāda ilguma notis, pauzes un alterācijas zīmes, kuras būs nepieciešamas uzdevuma izpildei. Dažos gadījumos piedāvāto objektu skaits ir nedaudz lielāks, nekā audzēknim būs nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, nospiežot pogu „**Pārbaudīt**”, audzēknis var pārlicināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas.

Diktātu melodijām lielākoties izmantotas dažādu autoru oriģinālmelodijas, kā arī latviešu tautasdziesmas. Pēc vingrinājuma pabeigšanas tās ieteicams nodziedāt ar nošu nosaukumiem un ar vārdiem, ar pavadījumu vai bez tā (pēc skolotāja ieskatiem). Šādu mūzikas diktātu izpilde prasa mazāk laika, tie ir audzēkņiem vieglāk izpildāmi, nekā pilna apjoma nošu diktāti.

Klausoties nosaki taktsmēru un veido melodijas pierakstu!

(2.2.-7. vingr.; 2.3.-7. vingr.; 2.4.-7. vingr.; 2.5.-7. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Mi mažors > 7. vingrinājums

Ieskaņa

Energico

I. Udodova

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

Satus

Ekrānā redzamas sagatavotas līnijkopas: dotas atslēgas zīmes un sadalījums taktīs, kā arī divi skaļruņi. Vienā no skaļruņiem ieskaņota diktāta melodija, bet otrā skaļruņī ir ieskaņošanās motīvs (trijskanis) konkrētajā tonalitātē. Ekrāna lejasdaļā ir dažāda ilguma notis, pauzes un alterācijas zīmes, kuras būs nepieciešamas uzdevuma izpildei. Dažos

gadījumos piedāvāto objektu skaits ir nedaudz lielāks, nekā audzēknim būs nepieciešams.

Diktāta melodiju iespējams klausīties visu vai pa daļām, tik daudz reižu, cik nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, nospiežot pogu „**Pārbaudīt**”, audzēknis var pārliecināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas.

Diktātu melodijas ieskaņotas dažādiem instrumentiem. Pedagogs var rosināt atpazīt mūzikas instrumentu, kas atskaņo diktāta melodiju.

Klausies melodijas un pieraksti savā nošu burtnīcā!

(2.1.-10. vingr.; 2.2.-8. vingr.; 2.3.-8. vingr.; 2.4.-8. vingr.; 2.5.-8. vingr.)

Ekrānā redzami 8 – 10 skaļrunīši, kuros ieskaņotas diktātu melodijas, kā arī viens vai vairāki ieskaņošanās skaļruņi. Diktātos izmantoti dažādi taktsmēri un apgūtās ritma grupas, kā arī visas apgūtās tonalitātes un minora veidi. Šīs tēmas vingrinājumiem nav norādīts taktsmērs, tas audzēkņiem jānosaka pašiem.

Pilna apjoma mūzikas diktāti paredzēti audzēkņu patstāvīgajam darbam mājās. Izvēlēto diktāta melodiju iespējams klausīties visu vai pa daļām, tik daudz reižu, cik nepieciešams. Pēc vingrinājuma pabeigšanas, atverot lodziņu „Atbildes”, audzēknis var pārlicināties, vai uzdevumu veicis pareizi, nepieciešamības gadījumā klausīties vēlreiz un izlabot kļūdas. Lai vingrinājumi sasniegtu mērķi, pirms darba uzsākšanas pedagogam jādod ievirze pilna apjoma mūzikas diktātu pierakstīšanai nošu burtnīcā (kā sagatavot nošu lapu, kā metodiski pareizi klausīties un pierakstīt melodiju).

Diktātos izmantotas dažādu autoru oriģinālmelodijas, kā arī latviešu un citu tautu dziesmas. Tās ieskaņotas dažādiem instrumentiem. Pedagogs var rosināt audzēkņus atpazīt mūzikas instrumentu, kas atskaņo diktāta melodiju, kā arī noteikt savu tempa apzīmējumu un pēc tam salīdzināt to ar autora doto. Piemēros tempa apzīmējumi doti gan itāliešu, gan latviešu valodā. Lielākoties izmantoti audzēkņiem zināmi, šajā mācību līdzeklī paskaidrotie tempa un izpildījuma rakstura apzīmējumi, tomēr dažos gadījumos tā nav, un tas prasīs audzēkņiem pašiem sameklēt un noskaidrot svešvārda nozīmi.

Radošie vingrinājumi

2. nodaļas radošajos vingrinājumos audzēkņi apgūst prasmi sacerēt vienkāršas melodijas apgūtajās skaņkārtās ar tekstu vai bez tā, turpinot piedāvāto frāzi, vai arī izdomājot pašiem savu melodijas sākumu. Pieredze rāda, ka audzēkņiem vieglāk ir izpildīt uzdevumu, ja melodijas sākums tiek dots. Tajā pašā laikā radošajos vingrinājumos būs redzama ne vien audzēkņa prasme izmantot dažādas skaņkārtas un tonalitātes, bet arī prasme orientēties dotajā taktsmērā, kā arī pareizi ritmiski sakārtot notis taktīs.

Veido vairākas atšķirīgas noskaņas par tēmu “Pirmais sniegs”! Izmanto dažādus taktsmērus un ritma grupas!

(2.2.-5. vingr.)

2. Skaņkārtas un tonalitātes > Mi mažors > 5. vingrinājums

 Veido vairākas atšķirīgas noskaņas par tēmu „Pirmais sniegs”!
Izmanto dažādus taktsmērus un ritma grupas!

Pir-mais sniegs, pir - mais sniegs! Bēr - niem lie - lu lie - lais prieks!

 Saturs

Audzēkņi vingrinās sacerēt melodiju pēc dotā teksta Mi mažorā dažādos taktsmēros (2/4, 3/4, 4/4 un 6/8). Ekrānā lejasdaļā piedāvātas dažāda ilguma notis uzdevuma izpildei. Pedagogam ieteicams pievērst uzmanību tam, kā mainās dziesmas raksturs, izvēloties vienu vai otru taktsmēru.

Pedagogs var rosināt pierakstīt izdomāto dziesmas sākumu nošu burtnīcā un sacerēt visu dziesmu ar pazīstamo V. Plūdoņa dzejoļa tekstu (tas dots pielikumā).

Pabeidz melodiju! Izmanto dažādus do#minora veidus!

(2.3.-5. vingr.)

Ekrānā tiek piedāvāta dziesmas sākuma frāze, kā arī notis un alterācijas zīmes vingrinājuma izpildei. Šajā vingrinājumā audzēkņi mācās ietvert radošā sacerējumā dažādus do# minora veidus (dabiskais, harmoniskais, melodiskais), kā arī aizpildīt taktis 4/4 taktsmērā, pielietojot ceturtdaļnoti ar punktu.

Pirms vingrinājuma izpildes pedagogam kopā ar audzēkņiem vajadzētu atcerēties to, ka melodijas parasti veidojas no motīviem un frāzēm, kā arī atkārtot jēdzienus „teikums” un „periods”. Ieteicams vērst audzēkņu

uzmanību uz to, kādas frāzes (vienādas, variētas, atšķirīgas) iespējams izmantot, sacerot melodiju.

Turpini melodisko impulsu: izdomā perioda otro teikumu!

(2.4.-5. vingr.)

Audzēkņi mācās darboties jaunajā tonalitātē – La^b mažorā, vingrinās izmantot dažādas ritma grupas 3/8 taktsmērā, kā arī pabeigt muzikālu domu – periodu. Ekrānā ir dots perioda pirmais teikums, kā arī dažāda ilguma notis vingrinājuma izpildei. Pedagogs var rosināt audzēkņus sacerēt vairākus melodijas variantus, otrajā teikumā izmantojot dotajai frāzei līdzīgu, variētu vai atšķirīgu frāzi.

Turpini melodisko impulsu, veido melodiju fa minorā!

(2.5.-5. vingr.)

Ekrānā tiek piedāvāta melodijas sākuma frāze, kā arī dotas dažāda ilguma notis un alterācijas zīmes vingrinājuma izpildei. Audzēkņi mācās darboties jaunajā tonalitātē – fa minorā, ir iespējams izmantot dažādus minora veidus.

Visiem radošajiem uzdevumiem vairāk nekā citiem vingrinājumiem nepieciešama skolotāja ievirze, kā tos pareizi veikt. Pretējā gadījumā tie nesasnies izvirzīto mērķi: audzēkņi uzdevumu izpildīs, kā pagadās, vai arī nepildīs vispār, aizbaidinoties ar to, ka nesaprot.

Radošos vingrinājumus iespējams veikt gan individuāli, gan grupā (katrs bērns izdomā vienu frāzi). Ja audzēkņi vingrinājumu pilda mājās, ieteicams melodiju pierakstīt nošu burtnīcā, lai nākamajā stundā to varētu nodemonstrēt klasesbiedriem. Pedagogs var rosināt izvēlēties arī atbilstošu mūzikas rakstura apzīmējumu. Pedagogs var rosināt nospēlēt savu sacerēto melodiju uz klavierēm, kā arī pēc dzirdes piemeklēt un nospēlēt melodiju ar paša izveidotu pavadījumu.

Radošie vingrinājumi noteikti sniegs audzēkņiem emocionālu gandarījumu, kā arī motivēs apgūt solfedžo. Ceru, ka tas rosinās vismaz kādu no viņiem pašam sacerēt vēl citus skaņdarbus!

3. tēma. INTERVĀLI UN AKORDI

Teorijas ekrāni

3.1. tēmas teorijas ekrānos tiek atkārtoti agrāk mācītie intervāli (t1, m2, l2, m3, l3, t4, t5, m6, l6, m7, l7, t8), kā arī aktualizēts jēdziens „intervāla apvērsums”. Kopējā intervālu tabulā iekļauta arī palielinātā kvarta (pl4) un pamazinātā kvinta (pm5), kuru audzēkņi tuvāk iepazīs nākamajā gadā.

3.2. tēmas teorijas ekrānos tiek aktualizēts jēdziens „noturīgie intervāli”, audzēkņi gūst izpratni par nenoturīgo intervālu atrisināšanu noturīgajos intervālos, kā arī tuvāk iepazīstas ar l2 (IV) un m7 (V) atrisinājumiem.

3.3. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi atkārtoti mažora (M_{53}) un minora (m_{53}) trijskaņu uzbūvi, kā arī to apvērsumus – sestakordus (M_{63} un m_{63}) un kvartsestakordus (M_{64} un m_{64}), kā arī vingrinās noteikt un saklausīt pamazināto trijskani (pm_{53}).

3.4. tēmas teorijas ekrānos audzēkņi atkārtoti zināšanas par skaņkārtas galveno pakāpju trijskaņiem (T_{53} , S_{53} un D_{53}), iepazīstas ar to apvērsumiem, kā arī ar dominantseptakordu (D_7) un tā atrisinājumu.

Prasmju un iemaņu vingrinājumi

Ar vingrinājumu palīdzību tiek veidotas audzēkņu prasmes un iemaņas darboties ar intervāliem un akordiem: noteikt vai „uzbūvēt” tos līnijkopā uz augšu un uz leju no dotās skaņas, atrisināt tos, kā arī veikli sameklēt klaviatūrā. Šīs prasmes ļaus audzēkņiem daudz labāk orientēties nošu tekstā, apgūstot skaņdarbus, saklausot intervālus un akordus ar dzirdi, kā arī pielietot tos improvizācijās un citos radošajos uzdevumos.

Izvēlies pareizo atbildi!

(3.1.-1. vingr.)

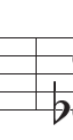
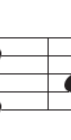
Šajā vingrinājumā audzēkņi pārlicinās, vai ir apguvuši un saprot ar intervāliem saistītus mūzikas terminus (*noturīgie* intervāli, *intervāla apvērsums* u.c.), kā arī prot pielietot zināšanas un rast atbildi konkrētā piemērā. No trijām piedāvātajām atbildēm audzēkņiem jāizvēlas pareizā atbilde.

Ieraksti lodziņos precīzus intervālu vai akordu apzīmējumus!

(3.1.-2. vingr., 3.3.-1. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervāli (atkārtojums) > 2. vingrinājums ?

 Ieraksti lodziņos intervālu apzīmējumus!

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
							
I6							

 Satura

Šajos vingrinājumos audzēkņiem jānosaka līnijkopā uzrakstītie intervāli (3.1.-2. vingr.) vai akordi (3.3.-1. vingr.). Vingrinājumos ietverti dažādi apgūtie intervāli un akordi. Audzēkņi apgūst intervālu un akordu saīsinātos apzīmējumus, kā arī mācās pielietot alterācijas zīmes.

Izveido prasītos intervālus vai akordus līnijkopā!

(3.1.-3. vingr., 3.1.-4. vingr., 3.2.-1. vingr., 3.2.-2. vingr., 3.3.-2. vingr., 3.3.-3. vingr., 3.4.-3., 4. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Nenoturīgo intervālu atrisināšana > 2. vingrinājums

Izveido noturīgos intervālus un to apvērsumus fa minorā!

m3 l6 l3 m6 t5 t4 t8 t1

I

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

Audzēkņi vingrinās „būvēt” intervālus vai akordus un to apvērsumus līnijkopā uz augšu un uz leju no dotās skaņas, veidot intervālus un akordus ar atrisinājumu konkrētās tonalitātēs, mācās pielietot alterācijas zīmes, kā arī iegaumē intervālu un akordu saīsinātos apzīmējumus. 3.4. nodaļas 3. un 4. vingrinājumā audzēkņi veido akordu secības ar zināmajiem T, S un D akordiem dažādās tonalitātēs.

Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam. Pēc vingrinājuma pabeigšanas audzēknis var pārlicināties, vai to ir izpildījis pareizi, kā arī nepieciešamības gadījumā izlabot kļūdas.

Nosaki (izveido) prasītos intervālus un atrisini tos norādītajās tonalitātēs!

(3.2.-3., 4., 5., 6. vingr.; 3.4.-5. vingr.)

Audzēkņi nosaka uzrakstītos intervālus un atrisina tos Re mažorā (3.2.-3. vingr.) un si minorā (3.2.-4. vingr.). 3.2.-5. un 6. vingrinājumā audzēkņi mācās „uzbūvēt” un atrisināt m7 (V) un l2 (IV), bet 3.4.-5. vingrinājumā veido D₇ ar atrisinājumu norādītajās tonalitātēs. Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanība uz noturīgo un nenoturīgo pakāpju atšķirīgu apzīmējumu intervālu atrisinājumos.

Nosaki intervālu vai akordu!

(3.1.-5. vingr.; 3.3.- 5. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora, minora akordi (atkārtojums) > 5. vingrinājums

Laiks: 0:58 / 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Nosaki akordus!

 Saturs

Šie ir vingrinājumi – spēles. Abos vingrinājumos ekrānā redzama tukša līnijkopa un visu apgūto intervālu (3.1.-5. vingr.) vai akordu (3.3.-5. vingr.) saīsinātie apzīmējumi. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, līnijkopā parādās intervāls (t1, m2, l2, m3, l3, t4, t5, m6, l6, m7, l7, t8) vai akords (M_{5₃}, m_{5₃}, M_{6₃}, m_{6₃}, M_{6₄}, m_{6₄}, kā arī pm_{5₃}), kurš audzēknim jāatpazīst.

Vingrinājumi attīsta domāšanas un reakcijas ātrumu, veido prasmi ātri saskatīt uzrakstīto intervālu vai akordu. Vingrinājums izmantojams kā individuālam darbam, tā arī grupā: katrs audzēknis nosauc vienu ekrānā redzamo intervālu (akordu).

Atrodi intervālam atbilstošo klavieru taustiņu!

(3.1.-6. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervāli (atkārtojums) > 6. vingrinājums

Laiks: 0:36 / 1:00 Pareizi: 1 Nepareizi: 5

Atrodi **klaviatūrā** intervālus!

↑ m2 ↑ l2 ↑ m3 ↑ l3 ↑ t4 ↑ t5 ↑ m6 ↑ l6 ↑ m7 ↑ l7 ↑ t8

↓ m2 ↓ l2 ↓ m3 ↓ l3 ↓ t4 ↓ t5 ↓ m6 ↓ l6 ↓ m7 ↓ l7 ↓ t8

Sākt Rādīt atbildi

Vingrinājums – spēle. Ekrānā redzama klaviatūra, bet zem tās – apgūto intervālu saīsinātie apzīmējumi. Audzēkņi vingrinās atrast intervālus klaviatūrā uz augšu un uz leju no dotās skaņas. Nospiežot pogu „Sākt”, iezīmējas intervāla nosaukums un klavieru taustiņš, no kura jāatrod prasītais intervāls.

Kaut arī šāda tipa vingrinājumi bijuši jau iepriekšējos gados, pieredze rāda, ka ne visi audzēkņi veikli prot atrast klaviatūrā intervālus. Vingrinājums ieteicams audzēkņu patstāvīgajam darbam.

Spēlē akordus un akordu secības!

(3.3.-4. vingr.; 3.4.-6. vingr.)

Šajos ekrānos audzēkņi var vingrināties spēlēt klaviatūrā dažādus intervālus un akordus, kā arī spēlējot ieklausīties to skanējumā.

Lai audzēkņu darbība būtu mērķtiecīga, **3.3.-4. vingrinājumā** ir dots uzdevums spēlēt akordus no visām balto taustiņu skaņām: a) visus mažora akordus (trijskani, sekstakordu, kvartsekstakordu); b) visus minora akordus (trijskani, sekstakordu, kvartsekstakordu); c) mažora un minora trijskaņus, sekstakordus, kvartsekstakordus no vienas skaņas. Protams, audzēknis var arī pats sev noteikt konkrētu mērķi (piemēram, spēlēt tikai sekstakordus u.c.). Pedagogam jānudina audzēkņi nevis meklēt akordus

pēc dzirdes (kā tas bieži vien notiek), bet gan atcerēties akordu uzbūves formulas (sāukumā tās vajadzētu turēt priekšā).

3.4.-6.vingrinājumā audzēkņiem ir dots uzdevums spēlēt akordu secības ar apgūtajiem T, S un D trijskaņiem un to apvērsumiem dažādās tonalitātēs. Pirms uzdevuma sākšanas jānoskaidro konkrētās tonalitātes zīmes, kā arī jāatceras, ka minorā visos dominantes grupas akordos ir jāpaaugstina VII pakāpe.

Šiem vingrinājumiem nav pārbaudes iespējas, tāpēc pirmoreiz to vajadzētu veikt skolotāja vadībā. Taču, vingrinoties patstāvīgi, audzēkņi izveidoto akordu var kontrolēt arī ar dzirdi, jo klaviatūra ir skanoša.

Klausīšanās un analīze ar dzirdi

Intervālu un akordu saklausīšana un uztvere ar dzirdi ir ilgstošs un pacietīgs darbs, jo stabila dzirdes pieredze audzēkņiem veidojas lēni. Šeit piedāvāti atšķirīgas grūtību pakāpes vingrinājumi, kā arī dažādi intervālu un akordu apguves metodiskie paņēmieni. Vingrinājumos intervāli un akordi doti melodiski (uz augšu un uz leju) un harmoniski, klavieru un arī citu mūzikas instrumentu ieskaņojumā. Šie vingrinājumi ir īpaši ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam. Pildot vingrinājumus atkārtoti, piemēru secība mainās.

Klausies un ieraksti, kurš intervāls (akords) no dotā intervālu (akordu) pāra skan!

(3.1.-7. vingr., 3.3.-6. vingr.)

Ekrānā redzami 9 skaļrunīši. Pie katra no tiem – divi intervālu (vai akordu) apzīmējumi (piemēram, m_{5_3} un pm_{5_3}). Audzēknim jāsaklausa, kurš intervāls (akords) no dotā pāra skan, un jāieraksta lodziņā tā saīsinātais apzīmējums. Intervāli un akordi ir ieskaņoti gan harmoniski, gan melodiski.

Atbilžu varianti, protams, stipri atvieglo uzdevumu, tāpēc šie vingrinājumi ieteicami konkrētās mācību vielas apguves sākumposmā. Tomēr atbilžu varianti liek ieklausīties un izdarīt izvēli, kas balstīta uz iepriekšējo dzirdes pieredzi. Atkārtoti pildot vingrinājumu, piemēru secība mainās. Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam.

Saliec skaļrunīšus atbilstošajos lodziņos!

(3.2.-7. vingr.; 3.4.-7. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Nenoturīgo intervālu atrisināšana > 7. vingrinājums

 Klausies I2 (IV) un m7 (V) ar atrisinājumu un saliec skaļrunīšus atbilstošajos lodziņos!

I2 mažorā

I2 minorā

m7 mažorā

m7 minorā

 Saturs

3.2.-7. vingrinājumā audzēkņiem jāsaklasa I2 (IV) un m7 (V) atrisinājumi mažorā un minorā. Ekrānā redzami četri lieli lodziņi, virs kuriem uzrakstīts intervāla nosaukums, un 8 skaļrunīši. Audzēkņiem jāsavelk lodziņos atbilstošie skaļrunīši. **3.4.-7. vingrinājumā** audzēkņi klausās D₇ ar atrisinājumu mažorā un minorā un savelk skaļrunīšus atbilstošos lodziņos.

Šos vingrinājumus ieteicams veikt grupā skolotāja vadībā, jo tiem nav dotas pareizās atbildes.

Klausies un ieraksti intervālu (akordu) apzīmējumus!

(3.1.-8. vingr.; 3.3.-7. vingr.)

Ekrānā redzami 9 skaļrunīši, un pie katra no tiem tukšs lodziņš. Audzēkņim jāsaklasa un lodziņā jāieraksta intervāla vai akorda saīsinātais apzīmējums.

Intervāli un akordi ieskaņoti dažādiem instrumentiem, dažādos reģistros, melodiski un harmoniski. Audzēkņim ir iespēja pārbaudīt savas atbildes un atkārtoti klausīties kļūdainās vietas. Atkārtoti pildot vingrinājumu, piemēru secība mainās. Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgajam darbam.

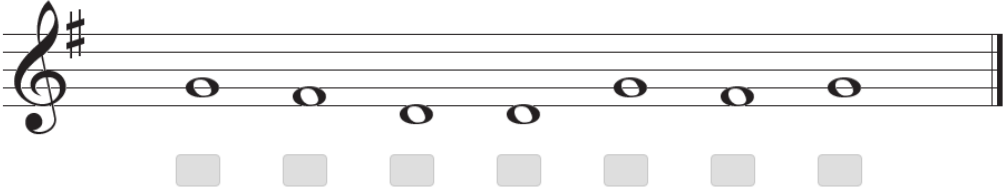
Klausies intervālu secības

(3.1.-9., 10.vingr.; 3.2.-8., 9. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervāli (atkārtojums) > 9. vingrinājums ?

 Klausies intervālu secību Sol mažorā, ievieto līnijkopā notis (dota intervāla pamatne) un ieraksti lodziņos intervālu apzīmējumus!

Ieskaņa

Pārbaudīt
Rādīt atbildes

 Saturs

Audzēkņi klausās intervālu secības Sol mažorā (3.1.-9. vingr.) un mi minorā (3.1.-10. vingr.). Secībās ir dota katra intervāla pamatne (apakšējā balss). Katra secība sākas un beidzas ar kādu no noturīgajiem intervāliem.

Pirms darba uzsākšanas nepieciešams ieskaņoties dotajā tonalitātē. Klausoties secību, ieteicams izveidot intervālu secības augšējo balsi un vēlreiz noklausīties visu secību, bet pēc tam lodziņos ierakstīt intervālu saīsinātos apzīmējumus. Vingrinājumiem ir pārbaudes iespēja. Vingrinājumi ieteicami audzēkņu patstāvīgam darbam.

3.2.-8., 9. vingrinājumā audzēkņi klausās intervālu secības Fa mažorā un re minorā. Dotas pakāpes, bet audzēkņiem lodziņos jāievieto ekrāna lejasdaļā redzami intervālu saīsinātie apzīmējumi.

Klausies intervālu secības un pieraksti savā nošu burtnīcā!

(3.2.-10. vingr.)

Audzēkņiem dota iespēja patstāvīgi klausīties un pierakstīt burtnīcā intervālu secības dažādās tonalitātēs. Metodiskie paņēmieni var būt dažādi, tomēr vispirms ieteicams ieskaņoties tonalitātē, saklausīt un pierakstīt pakāpes, pēc tam – konkrētos intervālus. Audzēkņi var klausīties secības tik daudz reižu, cik nepieciešams, tomēr vajadzētu censties klausīties ne vairāk kā 4 reizes.

Klausoties nosaki intervālus (akordus)!

(3.1.-11. vingr.; 3.1.-12. vingr.; 3.3.-8. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Intervāli (atkārtojums) > 12. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Klausoties nosaki harmoniskos intervālus!

m2 l2 m3 l3 t4 t5 m6 l6 m7 l7 t8

Sākt

 Saturs

Vingrinājumi – spēles, kurās ietverti visi apgūtie intervāli un mažora, minora akordi. Audzēkņi var izvēlēties klausīties intervālus *melodiski* (3.1.-11. vingr.) vai *harmoniski* (3.1.-12. vingr.), bet akordi ieskaņoti harmoniski.

Saklausī pavadījumā galveno pakāpju trijskaņus un ieraksti lodziņā atbilstošu burtu (T, S vai D)!

(3.4.-1., 2.vingr.)

3.4.-1. vingrinājumā izmantots pazīstamais kanons „Mūzikai” (vācu tautas melodija). Klausoties ierakstu, audzēkņi norādītajos lodziņos ieraksta atbilstošo akorda funkciju (T, S vai D). Izmantojot pārbaudes iespēju, audzēknis var pārliecināties, vai uzdevumu izpildījis pareizi.

3.4.-2. vingrinājuma ekrānā redzams R. Paula dziesmas „Dāvāja Māriņa” piedziedājums. Mūzikas ierakstā skan visa dziesma. Klausoties dziesmas ierakstu, audzēkņi norādītajos lodziņos ieraksta atbilstošo akorda funkciju (t, s vai D).

Pēc vingrinājumu izpildes iespējami papilduzdevumi:

- pedagogs var rosināt audzēkņus iemācīties nospēlēt abas dziesmas ar pavadījumu, sameklējot uz klavierēm atbilstošos T, S vai D akordus;

- pedagogs var demonstrēt dažādus faktūras veidus dziesmu pavadījumā, kā arī rosināt audzēkņus pašiem izveidot savu pavadījuma faktūru.

Klausies akordu secības un ieraksti lodziņos katrai secībai atbilstošo skaļruņa numuru!

(3.4.-8. vingr.)

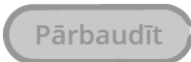
3. Intervāli, akordi > S₅₃ un D₅₃ apvērsumi. Dominantseptakords > 8. vingrinājums

 Klausies akordu secības Fa mažorā un ieraksti lodziņos katrai secībai atbilstošo skaļruņa numuru!

ieskaņa

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

☐ T ₅₃ - S ₆₄ - T ₅₃ - D ₆₄ - T ₆₃ I I I II III	☐ T ₆₃ - S ₅₃ - T ₆₃ - D ₆₄ - T ₆₃ III IV III II III
☐ T ₅₃ - S ₆₃ - T ₆₄ - D ₅₃ - T ₆₄ I VI V V V	☐ T ₆₃ - S ₅₃ - D ₅₃ - D ₇ - T ₅₃ III IV V V I
☐ T ₅₃ - S ₆₃ - D ₆₃ - S ₆₄ - T ₅₃ I VI VII I I	☐ T ₆₄ - S ₆₃ - D ₅₃ - D ₇ - T ₅₃ V VI V V I
☐ T ₅₃ - D ₆₃ - T ₅₃ - D ₇ - T ₅₃ I VII I V I	☐ T ₆₄ - S ₆₃ - T ₆₄ - D ₅₃ - T ₆₃ V VI V V III

 Saturs

Ekrānā dotas astoņas akordu secības ar zināmajiem T, S un D akordiem un D₇, kā arī 8 skaļruni ar secību ierakstiem Fa mažorā. Audzēkņi klausās skaļruņa ierakstu un cenšas atpazīt, kura no secībām tajā skan, un atbilstošajā lodziņā ieraksta skaļruni numuru.

Pedagogam jāvērs audzēkņu uzmanību uz to, ka katra secība sākas ar kādu no tonikas akordiem, tāpēc vispirms jākoncentrē uzmanība uz to, lai saklausītu, ar kuru no akordiem (T₅₃, T₆₃ vai T₆₄) secība sākas. Pēc tam klausoties jācenšas izsekot pakāpju secībai (t.s. basa balsij).

Ieteicamie papilduzdevumi pēc vingrinājuma izpildes:

- Uzrakstīt akordu secības burtnīcā vairākās apgūtajās tonalitātēs.
- Dziedāt uzrakstītās akordu secības melodiski un harmoniski (trīsbalsīgi).
- Spēlēt akordu secības uz klavierēm dažādās tonalitātēs.

- Veidot improvizācijas (ar balsi un uz klavierēm) pa uzrakstīto akordu skaņām dažādās tonalitātēs.

Klausies, pa kura akorda skaņām veidojas melodija katras frāzes sākumā!

(3.3.-9. vingr.)

3. Intervāli, akordi > Mažora, minora akordi (atkārtojums) > 9. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

 Klausies, pa kura akorda skaņām veidojas melodija katras frāzes sākumā!

M_{5₃} M_{6₃} M_{6₄} pm_{5₃} m_{5₃} m_{6₃} m_{6₄}

Sākt

 Saturs

Vingrinājums – spēle. Audzēknim jāsaklausā, ar kuru no akordiem (M_{5₃}, m_{5₃}, M_{6₃}, m_{6₃}, M_{6₄}, m_{6₄}, pm_{5₃}) sākas katra frāze. Lielākoties šeit izmantotas audzēkņiem zināmas melodijas – klasē dziedāto dziesmu, kanonu un klausīto skaņdarbu sākuma frāzes. Ja audzēknis nav uztvēris frāzes sākuma intervālu, katru frāzi iespējams noklausīties atkārtoti.

Šis vingrinājums attīsta audzēkņu melodisko dzirdi, kā arī uzmanību un koncentrēšanās spējas. Tas palīdzēs audzēkņiem labāk saklausīt kustību pa akorda skaņām arī mūzikas diktātos.

Vingrinājums piedāvā arī citas papildspējas:

- Pedagogs pēc vingrinājuma izpildes var pārrunāt ar audzēkņiem, kādu pazīstamu dziesmu sākumu un skaņdarbu tēmas viņi ir atpazinuši.
- Pedagogs var dot uzdevumu audzēkņiem noteikt, kurš mūzikas instruments atskaņo katru frāzi.
- Pedagogs var aicināt audzēkņus veidot vokālas improvizācijas. Audzēknis noklausās frāzi un veido turpinājumu - pievieno tai

variētu, sekvencētu vai atšķirīgu frāzi. Pedagogam jāvērtē uzmanība uz to, lai audzēkņi savu improvizāciju noslēgtu ar toniku vai citu noturīgu pakāpi. Pedagogam jāizvērtē arī, kuras no frāzēm ir piemērotas audzēkņu improvizācijām, kuras – ne.

Daudzi audzēkņi labprāt atsaucas uz spēles elementiem mācību stundās. Šādās spēlēs nereti ir iespējams sacensties vienam ar otru, un tas ne vien sagādā emocionālu gandarījumu, bet arī liek viņiem būt sevišķi uzmanīgiem. Digitālās „Pūka skolas” *Metodiskajā materiālā pedagogiem* doti vairāki spēļu apraksti. Šīs spēles var izmantot arī 5. klasē, tās atbilstoši pārsaucot un piemērojot apgūstamajai mācību vielai.

Lai aktivizētu audzēkņu uzmanību, apgūstot intervālus un akordus, skolotājs var organizēt spēli „Dzirdīgais Pūks”. Atbilstoši stundas tēmai, skolotājs var izmantot jau iepriekš aprakstītos spēles variantus, kā arī izgudrot jaunus šo spēļu variantus.

Kā vienu no variantiem piedāvāju klausīties t.s. **intervālu virknes**. Skolotājs nospēlē 5 – 7 iepriekš norunātu intervālu virkni, kādā no intervāliem apzināti pieļaujot kļūdu. Audzēkņi ar iepriekš norunātu signālu reaģē kļūdainajā vietā, vai arī beigās pasaka, kurā no spēlētajiem intervāliem bija kļūda. Skolotājs var mudināt arī kādu no audzēkņiem spēlēt norunāto intervālu virkni uz klavierēm.

- Skolotājs spēlē tīro kvintu vai tīro kvartu virkni;
- Skolotājs spēlē visu tīro intervālu virkni (t1, t4, t5, t8);
- Skolotājs spēlē tikai lielo intervālu (l2, l3, l6, l7) vai tikai mazo intervālu (m2, m3, m6, m7) virkni;
- Skolotājs spēlē mazo septīmu (lielo septīmu) virkni;
- Skolotājs nospēlē pēc kārtas vairākus intervālu apvērsumu pārus (t5 – t4; l2 – m7 utt.);
- Skolotājs spēlē paralēlo intervālu virkni (tercas, sekstas, t4, t5) utt.

Līdzīgi iepriekš aprakstītajiem intervālu klausīšanās veidiem, iespējams klausīties arī **akordu virknes** un **akordu secības**. Pirms spēles sākuma pedagogam jāpaskaidro, cik elementu būs akordu virknē, kā arī jāvienojas, kā kļūdainajā vietā reaģē audzēkņi.

- Skolotājs spēlē pēc kārtas 5 – 6 minora trijskaņus no dažādām skaņām, bet viens no tiem nav minora trijskanis.

- Tāds pats uzdevums, tikai skolotājs spēlē sekstakordus vai kvartsekstakordus.
- Skolotājs spēlē 3 – 4 akordu apvērsumu secības dažādās tonalitātēs ($T_{5_3} - T_{6_3} - T_{6_4}$), starp kurām vienā no secībām nav apvērsumi.
- Skolotājs spēlē akordu secību $T_{5_3} - S_{5_3} - D_{5_3}$ vairākās tonalitātēs, vienā no secībām pieļaujot „kļūdu”.

Radošie vingrinājumi

3. nodaļā nav atsevišķu radošo vingrinājumu, tomēr radošs pedagogs pratīs arī šeit ietvertos vingrinājumus izmantot radošiem mērķiem. Vairāki radošo uzdevumu piemēri jau augstāk aprakstīti. Ierosmei vēl daži piemēri:

- Pedagogs var mudināt audzēkņus spēlēt, ieklausīties un iztēloties, kādas izjūtas vai asociācijas izraisa atsevišķi intervāli, piemēram, lejupejošas sekundas (nopūtas, sāpes, skumjas), augšupejoša kvarta (aktivitāte, enerģija), harmoniska kvinta (tukšums), liela vai maza seksta, liela septīma u.c.
- Pedagogs var mudināt audzēkņus sameklēt viņiem zināmas dziesmas, kas sākas ar norādīto intervālu (piemēram, t5, l6 u.c.).
- 3.3.-9. vingrinājumā ieskaņotās frāzes var izmantot arī vokālām improvizācijām. Audzēknis noklausās frāzi un veido turpinājumu – pievieno tai variētu, sekvencētu vai atšķirīgu frāzi. Pedagogam jāvērtē uzmanība uz to, lai audzēkņi savu improvizāciju noslēgtu ar toniku vai citu noturīgu pakāpi. Pedagogam jāizvērtē arī, kuras no frāzēm ir piemērotas audzēkņu improvizācijām, kuras – ne.
- Pedagogs var piedāvāt audzēkņiem veidot vokālas improvizācijas pa uzrakstīto akordu secību skaņām (3.4.-3., 4. vingr.) dažādās tonalitātēs.
- Improvizācija klaviatūrā (var izmantot 3.4.-6. vingrinājumā doto klaviatūru): pedagogs var mudināt audzēkņus izveidot frāzi, ietverot kādu konkrētu intervālu (piemēram, tīru kvartu, mazu sekstu, mazu septīmu), vai arī veidot melodiju pa akorda skaņām u.tml.

- Improvizācija klaviatūrā: pedagogs nospēlē sākuma frāzi, kurā ietverts kāds intervāls vai akords, audzēknis turpina, veidojot atbildes frāzi.

4. tēma. MŪZIKAS VALODA. MŪZIKAS FORMAS

Teorijas ekrāni

4.1. tēmas “Mūzikas valodas elementi” teorijas ekrānos audzēkņi atkārti zināmo mūzikas valodas elementu (reģistrs, tembrs, temps, dinamika, metrs, ritms, skaņkārta, faktūra) definīcijas, atkārti jau zināmos un iepazīst jaunus tempa un mūzikas rakstura apzīmējumus. Atsevišķos ekrānos sniegta informācija par melodiskās līnijas veidiem un faktūras veidiem.

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas valodas elementi > Teorija

 TEMPA UN MŪZIKAS RAKSTURA APZĪMĒJUMI

Tempa apzīmējumi: **Adagio**, **Allegro**, **Allegretto**, **Andante**, **Andantino**, **Largo**, **Lento**, **Moderato**, **Presto**, **Vivo**, kā arī vārdi, kas apzīmē tempa izmaiņas: **accelerando**, **allargando**, **a tempo**, **tempo I**, **l'istesso tempo**, **rallentando**, **ritenuto**, **rubato**.

Mūzikas rakstura apzīmējumi: **Ad libitum**, **Agitato**, **Alla marcia**, **Animato**, **Appassionato**, **Brillante**, **Cantabile**, **Commodo**, **Con brio**, **Con forza**, **Con moto**, **Deciso**, **Dolce**, **Espressivo**, **Festivo**, **Furioso**, **Giocoso**, **Grave**, **Grazioso**, **Lacrimoso**, **Lamentoso**, **Leggiero**, **Maestoso**, **Marcato**, **Mesto**, **Mosso**, **Patetico**, **Pesante**, **Risoluto**, **Scherzando**, **Semplice**, **Sostenuto**, **Tranquillo**, kā arī paskaidrojošie vārdi: **assai**, **meno**, **molto**, **non troppo**, **più**, **poco a poco**, **quasi**, **sempre**, **subito**.

 Saturs

4.2. tēmas “Mūzikas formas” teorijas ekrānos aktualizēta informācija par biežāk sastopamajām mūzikas formām (periodu, pantu formu, divdaļu formu, trijdaļu formu, variāciju formu un rondo formu), kā arī piedāvāti atbilstoši skaņu ieraksti.

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas formas > Teorija

MŪZIKAS FORMAS

Veidojot plašākas mūzikas formas, komponisti parasti izmanto šādus mūzikas attīstības paņēmienus:

- **atkārtojumu** (uzreiz vai vēlāk, pēc cita mūzikas posma);
- **variētu** (izmainītu) **atkārtojumu**;
- **kontrastu** jeb jauna mūzikas materiāla līdzās nostatījumu.

Biežāk sastopamās mūzikas formas:

Pantu forma (A A A...)

Rondo ir mūzikas forma, kuras pamatā ir vairākkārtējs galvenās tēmas (refrēna) atkārtojums un atšķirīgu tematisko materiālu (epizožu) kontrasts. Rondo formas vispārējā shēma ir **A B A C ... A**, kur A – *refrēns*, B C – *epizodes*.

Rondo forma (A B A C ... A)

I. Kalniņš. „Zilais putniņš”

R. Šūmanis. „Pirmais zaudējums”

R. Šūmanis. „Mežonīgais jātnieks”

Latviešu tautasdziesma

V. A. Mocarts. Rondo Nr. 1 D dur

Saturs

Turpinot apgūt perioda formu, **4.3. tēmas “Perioda analīze”** izklāstā audzēkņi iepazīstas ar nekvaadrātiskas uzbūves periodu. Analīzes prasmju veidošanai izmantotas latviešu tautasdziesmas, tāpēc atsevišķos ekrānos sniegta informācija par latviešu tautasdziesmu tiptiem (teicamajām dziesmām un dziedamajām dziesmām) un tautasdziesmu raksturīgajām iezīmēm, kā arī piedāvāts pārskats par pazīstamākajiem latviešu tautasdziesmu cikliem. Tēmu ilustrē atbilstoši nošu piemēri un skaņu ieraksti.

Vingrinājumi

Izvēlies pareizo atbildi!

Dažāda veida vingrinājumos audzēkņi pārlicinās, vai zina tēmai atbilstošo mūzikas terminoloģiju (piemēram, kas ir faktūra, ko nozīmē apzīmējums *subito f* u.tml.), kā arī, vai prot šīs zināšanas izmantot un saskatīt mūzikas piemērā (piemēram, noteikt melodiskās līnijas vai faktūras veidu u.c.). Audzēkņi izvēlas vienu no trim vai vairākām piedāvātajām atbildēm.

- **4.1.-1. vingrinājumā** audzēkņi pārlicinās, vai zina mūzikas valodas elementus un saprot ar tiem saistītos jēdzienus un svešvārdus.
- **4.1.-4. vingrinājums** paredzēts tempa, dinamikas un mūzikas rakstura apzīmējumu apguvei.

- **4.1.-5. vingrinājumā** audzēkņi analizē un nosaka dažādus nošu piemēros redzamos melodiskās līnijas veidus.
- **4.1.-6. vingrinājumā** audzēkņi nosaka nošu piemēros redzamos faktūras veidus, izvēloties vienu no piedāvātajām atbildēm.
- **4.1.-7. vingrinājumā** (Jautājumu karuselis) ietverti dažādi uzdevumi, kas prasa pielietot iegūtās zināšanas, un noteikt mūzikas piemēros redzamos nošu raksta un mūzikas valodas elementus.
- **4.2.-1. vingrinājumā** audzēkņi pārlicinās, vai zina un prot lietot dažādus ar mūzikas formveidi saistītus mūzikas terminus.

Šie vingrinājumi parāda, vai audzēknis izprot mūzikas terminoloģiju, kā arī veido prasmi analizēt nošu piemērus, saskatot apgūtos mūzikas valodas elementus nošu tekstā.

Vairākos vingrinājumos ir izmantoti piemēri no klasē dziedātajām dziesmām vai klausītajiem skaņdarbiem. Pedagogs var arī rosināt audzēkņus atcerēties, no kurām dziesmām vai skaņdarbiem ir redzami nošu piemēri.

Saliec tempa apzīmējumus atbilstošajos lodziņos!

(4.1.-2. vingr.)

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas valodas elementi > 2. vingrinājums

 Saliec tempa apzīmējumus atbilstošajos lodziņos!

Ātrs temps Vidējs temps Lēns temps

 Saturs

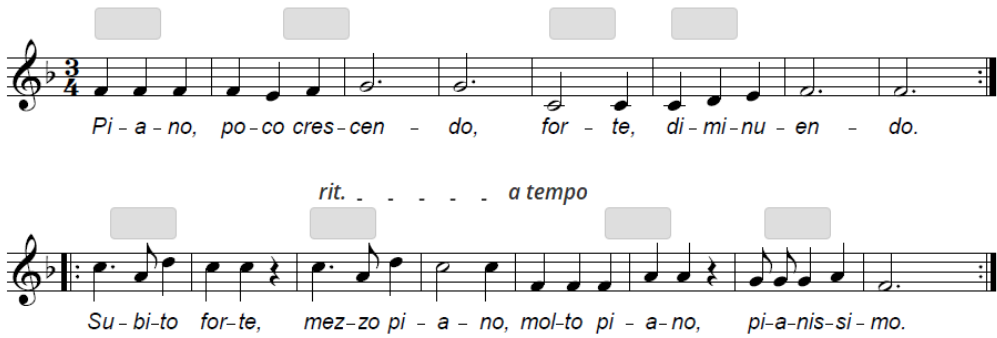
Vingrinājumā audzēkņiem jāatpazīst ātra, vidēja un lēna tempa apzīmējumi un jāievieto atbilstošajos lodziņos. Apzīmējumi doti jauktā secībā itāliešu valodā. Šim vingrinājumam nav pārbaudes iespējas, tāpēc tas ir pildāms grupā skolotāja vadībā.

Ieraksti dziesmiņas tekstā minēto dinamikas terminu saīsinātos apzīmējumus!

(4.1.-3. vingr.)

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas valodas elementi > 3. vingrinājums

 Ieraksti dziesmiņas tekstā minēto dinamikas terminu saīsinātos apzīmējumus!

Pi - a - no, po - co cres - cen - do, for - te, di - mi - nu - en - do.

rit. a tempo

Su - bi - to for - te, mez - zo pi - a - no, mol - to pi - a - no, pi - a - nis - si - mo.

[Pārbaudīt](#) [Rādīt atbildes](#)

 Saturs

Vingrinājumā audzēkņi atkārtoti dinamikas apzīmējumus un pārliedz, vai zina to saīsināto pierakstu. Atbilstoši tekstam norādītajās vietās jāievieto saīsinātie dinamikas apzīmējumi. Lai gan uzdevums šķiet vienkāršs, tomēr praksē bieži vien nākas pārliedzties, ka ne visi audzēkņi zina šos apzīmējumus. Vingrinājumam ir arī pārbaudes iespēja.

Pēc uzdevuma izpildes audzēkņiem emocionālu gandarījumu noteikti sagādās dziesmiņas nodziedāšana ar vārdiem (vingrinājumam pievienota fonogramma). Pedagoģi var ierosināt audzēkņiem izdomāt pašiem dziesmas otro pantu, ietverot tajā vēl citus apgūtos svešvārdus.

Atzīmē pareizo atbildi!

- **4.3.-1. vingrinājumā** audzēkņi pārliedz, vai zina, kuras no minētajām pazīmēm raksturīgas kvadrātiskas uzbūves periodam, kuras – nekvadrātiskas uzbūves periodam.
- **4.3.-2. vingrinājumā** audzēkņi atzīmē teicamajām vai dziedamajām dziesmām raksturīgās iezīmes.

Abiem vingrinājumiem ir dota pārbaude, kurā ir iespējams pārliedzties, vai vingrinājums izpildīts pareizi.

Perioda formas apguve

5. klasē turpinās darbs pie perioda formas un tās elementu apguves. Agrāk iegūtās zināšanas tiek papildinātas ar jauniem jēdzieniem (kvadrātisks un nekvadrātisks periods, trīstaktu frāzes u.c.). To audzēkņi apgūst ar dažādu prasmju un iemaņu vingrinājumu, kā arī ar radošo vingrinājumu palīdzību.

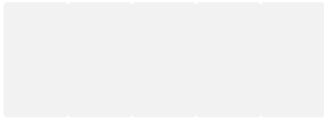
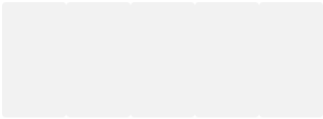
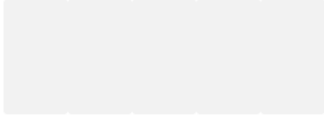
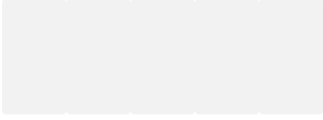
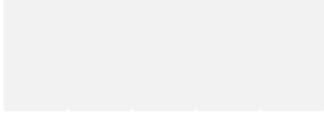
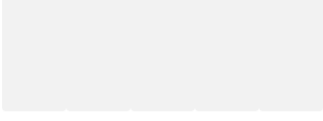
- **4.2.-3. vingrinājumā** ekrānā redzama daļēji aizpildīta perioda formas shēma. Audzēkņu uzdevums ir papildināt šo shēmu, ierakstot tukšajos lodziņos atbilstošus vārdus (frāze, teikums, periods).
- **4.2.-4. vingrinājumā** audzēkņi atkārto kvadrātiska perioda uzbūvi, vingrinās saskatīt vienādas, līdzīgas un atšķirīgas frāzes un apzīmēt tās ar burtiem.
- **4.2.-5. vingrinājums** ir radošais vingrinājums. Tajā dots uzdevums pabeigt periodu, ievērojot norādīto perioda struktūru (a a₁ b c). Tādējādi audzēkņi atkārto, kā periodā apzīmē vienādās, līdzīgas un atšķirīgas frāzes, mācās sacerēt melodiju atbilstoši norādītajai struktūrai.
- Arī **4.3.-3. vingrinājums** ir radošais vingrinājums. Tajā dots uzdevums turpināt melodisko impulsu, veidojot nekvadrātiskas uzbūves periodu, t.i., periodu ar trīstaktu frāzēm!
- **4.3.-4. vingrinājumā** audzēkņi nosaka frāzes un teikumus nekvadrātiskas uzbūves periodā.

Ievieto atbilstošo, izveido prasīto mūzikas formas shēmu!

(4.2.-2. vingr.)

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas formas > 2. vingrinājums

 Ievieto atbilstošo, izveido prasīto mūzikas formas shēmu!

Trijdaļu forma		Rondo forma	
Periods		Pantu forma	
Divdaļu forma		Variāciju forma	

 A
  A1
  A2
  A3
  B
  C

 Saturs

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

Izmantojot audzēkņiem jau pazīstamos elementus (nošu mājiņas no „Pepijas skolas”), audzēkņi atkārtoti viņiem zināmo mūzikas formu (divdaļu, trijdaļu u.c.) uzbūves formulas.

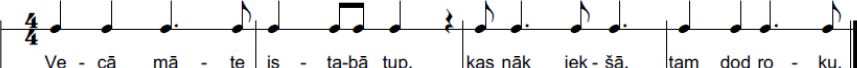
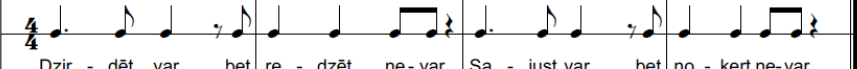
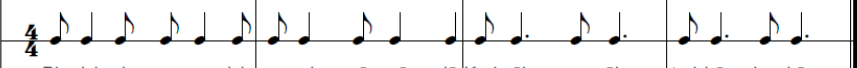
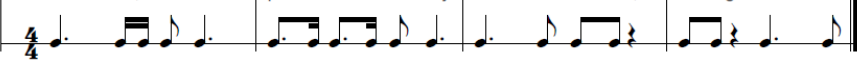
Skandē latviešu tautas mīklas, veidojot rondo formu!

(4.2.- 6. vingr.)

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Mūzikas formas > 6. vingrinājums

 Skandē latviešu tautas mīklas, veidojot rondo formu (A B A C A D A)!

 A	 Ve - cā mā - te is - ta-bā tup, kas nāk iek - šā, tam dod ro - ku.
 B	 Dzir - dēt var, bet re - dzēt ne-var. Sa - just var, bet no - ķert ne-var.
 C	 Pie-dzi-mis, uz - au-dzispu-rai - nā mā - jā. Kad nāk ve-cāks, tad bēg lau-kā.
 D	 Vīrs ni-ķu ni-ķiem, svār - ki sti - ķu sti-ķiem, kau - la de-guns, ga-ļas bār - da.

 Saturs

Vingrinājumā ietvertas audzēkņiem jau pazīstamas latviešu tautas mīklas, kas izmantotas 1.nodaļas (Ritms un metrs) vingrinājumos. 4.2.-6. vingrinājumā izvēlētas mīklas 4/4 taktsmērā. Šoreiz, skandējot piedāvātās mīklas, audzēkņi veido rondo formas uzbūvi (A B A C A D A).

Atkarībā no audzēkņu skaita klasē, audzēkņi var darboties kā grupās, tā arī pa vienam vai pāri. Izpildot vingrinājumu atkārtoti, pedagogs var izdomāt arī dažādus citus izpildījuma variantus. Lai izturētu vienādu tempu visā vingrinājuma izpildes gaitā, pedagogs var piesist ar kociņiem pulsu, vai arī izmantot ekrānā redzamo skaļrunīti, kurā ierakstīts pulss.

Vingrinājuma izpildījuma varianti:

- Audzēkņi lasa ritma rindas ar tekstu, veidojot norādīto rondo formu.
- Audzēkņi izpilda ritmu ar dažādiem sitaminstrumentiem bez teksta, veidojot norādīto rondo formu.
- Katru ritma rindu var izpildīt atsevišķi kanonā ar tekstu vai sitaminstrumentiem.
- Audzēkņi var veidot ritma kvodlibetu, t.i., vienlaicīgi izpildīt divas vai vairākas mīklas.

Analizē latviešu tautasdziesmas!

(4.3.-4., 5., 6., 7., 8. vingr.)

4. Mūzikas valoda. Mūzikas formas > Perioda analīze > 5. vingrinājums

Analizē latviešu tautasdziesmu! Pastāsti, kāds ir tautasdziesmas raksturs, kuri mūzikas valodas elementi to rada!

Uz Dau-ga-vas uz-ie-da-mis, uz-ie-da-mis, Die-vam de-vu dvē-se-lī-ti, dvē-se-lī-ti.
Nu, Die-vi-ņi, ta-vā-va-lā, ta-vā-va-lā, nu ta-vā-i ro-ci-ņā-i, ro-ci-ņā.

Tautasdziesmas cikls:

- ☐ Sadzīves dziesma
- ☐ Darba dziesma
- ☐ Gadskārtu ieražu dziesma

Tautasdziesmu grupa:

- ☐ Zvejnieku dziesma
- ☐ Bēru dziesma
- ☐ Karavīru dziesma

Perioda uzbūve:

- ☐ Kvadrātiska
- ☐ Nekvadrātiska

Tautasdziesmas melodijas tips:

- ☐ Teicamā dziesma
- ☐ Dziedamā dziesma

Saturs

Pārbaudīt

Rādīt atbildes

Vingrinājumos analīzei izmantotas šādas latviešu tautasdziesmas: „Trīs jaunas māsas” (4.3.-4. vingrinājums), „Uz Daugavas uziedamis” (4.3.-

5. vingrinājums), „Mazs bij’ tēva novadiņis” (4.3.-6. vingrinājums), „Ej, saulīte, drīz pie Dieva” (4.3.-7. vingrinājums) un „Krauklīts sēž ozolā” (4.3.-8. vingrinājums).

Audzēkņi atzīmē pareizo atbildi, izvēloties vienu no piedāvātajiem atbilžu variantiem: nosaka tautasdziesmu ciklu, grupu, perioda uzbūvi (kvadrātiska, nekvadrātiska), kā arī melodijas tipu (teicamā, dziedamā). Pedagoģs var vērst audzēkņu uzmanību uz to, ka, lai noteiktu tautasdziesmas ciklu un grupu, ieteicams izmantot tabulu „Pazīstamākie latviešu tautasdziesmu cikli” (4.3.-3. teorijas ekrāns).

Visiem vingrinājumiem ir arī pārbaudes iespēja, kas ļauj pārliicināties, vai uzdevums veikts pareizi. Pedagoģs var rosināt papildus noteikt arī melodiju tonalitāti un raksturīgās metroritma iezīmes, kā arī sameklēt atbilstošu vārdu tempa un mūzikas rakstura apzīmēšanai itāliešu valodā. Pēc vingrinājuma izpildes tautasdziesmas ieteicams nodziedāt ar vārdiem, kā arī noklausīties atbilstošu mūzikas ierakstu.

Vairākām analīzei izmantotajām latviešu tautasdziesmām pievienots arī skaņu ieraksts – tautasdziesmas apdare. Dažos no tiem solista dziedājums nedaudz atšķiras no nošu piemērā redzamā, atšķiras arī dziesmas tonalitāte un teksts. Pedagoģs var paskaidrot, ka latviešu tautasdziesmām ir vairāki varianti, kā arī izpildītājs dažkārt pēc savas izjūtas mēdz mainīt dziesmas melodiju un ritmu.

Pedagoģs var rosināt audzēkņus:

- noteikt tautasdziesmas apdares atskaņotājsastāvu;
- saklausīt un pastāstīt, ar ko solista dziedājums atšķiras no nošu pierakstā redzamās melodijas;
- pašiem izveidot tautasdziesmas apdari: pievienot melodijai otro balsi vai arī klavieru pavadījumu.

5.tēma. SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI

Teorijas ekrāni

5.1. nodaļas “Skaņu burtu apzīmējumi” teorijas ekrānos audzēkņi iepazīst skaņu burtu apzīmējumus un to pierakstu dažādās oktāvās.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > Teorija

 SKAŅU BURTU APZĪMĒJUMI

Līdzās skaņu zilbju nosaukumiem (do, re, mi, fa, sol, la, si) mūzikā plaši lieto arī **burtu nosaukumus**. Katrai zilbei atbilst savs burts.

Apzīmējot skaņas **paaugstinājumu** par pustoni, burtam pievieno galotni *-is* (piemēram, *cis*, *dis*).

Apzīmējot skaņas **pazeminājumu** par pustoni, burtam pievieno galotni *-es* (piemēram, *des*, *ges*).

Izņēmums ir skaņa *si*, ko apzīmē ar *b*, kā arī *mi* (*es*) un *la* (*as*).

cis	dis	fis	gis	ais		
des	es	ges	as	b		
c	d	e	f	g	a	h
do	re	mi	fa	sol	la	si

 Saturs

5.2. nodaļas “Burtu apzīmējumi pavadījuma veidošanā” teorijas ekrānos audzēkņi iepazīstas ar burtu apzīmējumiem pavadījuma akordu pierakstā. Tabulas veidā doti biežāk lietotie akordi apgūtajās tonalitātēs – mažora un minora trijskaņi, kā arī septakordi.

Vingrinājumi

5.1.-2. vingrinājumā izmantota pazīstamā apsveikuma dziesma „Happy birthday”. Ekrānā redzamas gandrīz tukšas taktis sadalītas līnijkopas, zem kurām uzrakstīti nošu burtu apzīmējumi.

Dots arī taktsmērs un trīs dažāda ilguma notis, kas būs nepieciešamas melodijas izveidei. Paredzams, ka jau no pirmajām skaņām audzēkņi

atpazīs melodiju, tāpēc ritma pieraksts nesagādās grūtības.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 2. vingrinājums

Ja pareizi ievietosi un ritmiski sakārtosi ar burtiem apzīmētās notis, tad izveidosies pazīstama apsveikuma dziesma. Iemācies un spēlē to ar paša izveidotu pavadījumu!

Saturs Pārbaudīt Rādīt atbildes

5.1.-3. vingrinājumā audzēkņi nostiprina jēdzienus *dur* (mažors) un *moll* (minors), vingrinās izmantot burtu nosaukumus tonalitāšu pierakstā, vienlaikus atkārtot arī tonalitāšu zīmes. Ekrānā dotajā tabulā jāieraksta atslēgas zīmēm atbilstošā *dur* vai *moll* tonalitāte.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 3. vingrinājums

Turpini: raksti lodziņos atslēgas zīmēm atbilstošās mažora (*dur*) un minora (*moll*) tonalitātes ar burtu apzīmējumiem!

Klasiskajā mūzikā kopā ar burtu nosaukumiem lieto arī apzīmējumus *dur* (mažors) un *moll* (minors), piemēram, D *dur* (Re mažors), g *moll* (sol minors).

C dur	dur	dur	dur	dur
a moll	moll	moll	moll	moll

Pārbaudīt Rādīt atbildes

Saturs

5.1.-7. vingrinājumā audzēkņi vingrinās ar burtiem apzīmētās notis ievietot līnijkopā. Šeit jāpievērš uzmanība arī pareizajai oktāvai.

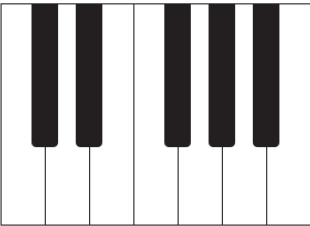
Pārējie šīs tēmas vingrinājumi veidoti kā spēles, kurās audzēkņi vingrinās ar burtiem apzīmētās notis atrast līnijkopā vai klaviatūrā:

- **5.1.-4. vingrinājumā** audzēkņi vingrinās klaviatūrā redzamās skaņas atrast burtu apzīmējumu rindā.
- **5.1.-5. vingrinājumā** audzēkņi vingrinās ar burtiem apzīmētās skaņas atrast klaviatūrā.
- **5.1.-6. vingrinājumā** audzēkņi vingrinās līnijkopā redzamo noti sameklēt skaņu rindā.
- **5.1.-8. vingrinājumā** audzēkņi vingrinās līnijkopā redzamo noti sameklēt skaņu rindā. Atšķirībā no 5.1.-6. vingrinājuma, šajā vingrinājumā mainās arī nošu atslēgas.

5. Skaņu burtu apzīmējumi > Skaņu burtu apzīmējumi > 5. vingrinājums

Laiks: 1:00 Pareizi: 0 Nepareizi: 0

Atrodi notij atbilstošo **klavieru taustiņu!**

c d e f g a h
des es ges as b cis dis fis gis ais

Saturs Sākt

5.2.-1. vingrinājumā audzēkņi izveido norādītos akordus, kurus pēc tam iespējams izmantot E. Preslija dziesmas pavadījuma veidošanā (nošu materiāls dots pielikumā).

5.2.-2. vingrinājums ir spēle. Pēc pogas „Sākt” nospiešanas, līnijkopā parādās akords, kurš audzēknim jāatrod ar burtiem apzīmēto akordu rindā. Vingrinājuma mērķis ir veikli atpazīt un atrast norādītos akordus.

Pārējos šīs tēmas vingrinājumos (**3.-6. vingrinājums**) piedāvātas vairāku komponistu (I. Kalniņa, Z. Liepiņa, R. Stjuarta) pazīstamu dziesmu notis ar burtu apzīmējumiem, kas paredzētas spēlēšanai ar paša izveidotu pavadījumu. Kaut arī visi nepieciešamie pavadījuma akordi doti 5.2. tēmas

2. teorijas ekrānā, pedagogam vajadzētu rosināt audzēkņus vingrināties pašiem atrast norādītos akordus uz klavierēm. Pedagogam vajadzētu pašam demonstrēt audzēkņiem arī dažādas faktūras, kuras iespējams izmantot pavadījuma veidošanai.

Nereti solfedžo skolotājiem pārmet pārlietu teoretizēšanu un mācību vielas atrautību no prakses. Iesaistot audzēkņus šāda veida muzicēšanā, viņi redzēs pielietojumu arī solfedžo stundās apgūstamajai mācību vielai, un tas, iespējams, radīs interesi un motivēs viņus mācību darbam. Solfedžo stundās gūtās prasmes muzicēšanā un pavadījuma veidošanā noteikti noderēs audzēkņu turpmākajā dzīvē.